

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ-ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕ.Λ.

Τ.Θ.Δ.Δ.

10 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

3η Έκδοση – Οκτώβριος 2021

Για την εκπόνηση του εκπαιδευτικού υλικού συνεργάστηκαν στο πλαίσιο της Τ.Θ.Δ.Δ. οι παρακάτω φιλόλογοι - μέλη της Επιστημονικής Ομάδας για το γνωστικό αντικείμενο της Α.Ε.Γ.Γ. Α΄ Λυκείου (ΚΩΔ. ΟΠΣ 5070818):

Αμπελάς Ιωάννης-Παναγιώτης (συντονιστής), Γεωργίου Ελένη, Καραμπογιά Αθηνά, Καρβελά Ελένη, Κατσούγκρη Παρασκευή, Κυριακάκη Δέσποινα, Παπασιίμπας Γεώργιος, Σγαντζούρη Παναγιώτα, Σεράνης Παναγιώτης, Συμεωνίδης Βασίλειος και Φασατάκη Παγώνα.

Πίνακας περιεχομένων

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου <i>Ίστορία</i> , 3, 71-72.2.....	3
1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου, <i>Ίστορία</i> , 3, 71-72.2 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	6
2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου <i>Ίστορία</i> , 3, 73-74.2.....	9
2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου <i>Ίστορία</i> , 3, 73-74.2 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	12
3ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου <i>Ίστορία</i> , 3, 75.2-75.5.....	15
3ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου <i>Ίστορία</i> , 3, 75.2-75.5 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ .	18
4ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου <i>Ίστορία</i> , 3, 81.2-81.4.....	22
4ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου <i>Ίστορία</i> , 3, 81.2-81.4 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ .	25
5ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.2.§1-2	28
5ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.2.§1-2 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	31
6ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.2.§16-19	34
6ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.2.§16-19 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ..	37
7ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.2.§20-22	40
7ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.2.§20-22 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ..	43
8ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.3.§50-51	46
8ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.3.§50-51 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ..	50
9ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.4.§18-19	54
9ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.4.§18-19 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ..	57
10ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.4.§22-23	60
10ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος <i>Έλληνικά</i> , 2.4.§22-23 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	64

Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2020-21.

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου *Ίστορίαι*, 3, 71-72.2

ΚΕΙΜΕΝΟ

Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶη καὶ ἤκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ' ἢ μιᾶ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλεόν πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθύς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μὴ τις ἐπιστροφή γένηται. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὄσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Δράσαντες δὲ τοῦτο ... μὴ τις ἐπιστροφή γένηται».

Μονάδες 30

2. «Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους... καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην»: Ποια ἀπόφαση πήρε ἡ συνέλευση τῶν Κερκυραίων με πρωτοβουλία τῶν ολιγαρχικῶν καὶ κάτω ἀπὸ ποιες συνθήκες; (μονάδες 6) Να σχολιάσετε τὴν ἀντιφατικότητα τῶν ἐνεργειῶν ἀξιοποιώντας στοιχεῖα τοῦ κειμένου. (μονάδες 8)

Μονάδες 10

3. «Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὄσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν.»: Πῶς ἀντέδρασαν οἱ Ἀθηναῖοι στὴν ἀφίξη τῆς πρεσβείας, ποὺ ἐστεῖλαν οἱ Κερκυραῖοι ολιγαρχικοὶ στὴν Αθήνα (μονάδες 4); Να κρίνετε τὶς ἐνεργειές τους, λαμβάνοντας ὑπόψη ἀφενὸς τὴ σημασία τοῦ θεσμοῦ τῆς πρεσβείας στὴν ἀρχαιότητα καὶ ἀφετέρου τὶς συγκεκριμένες ἱστορικές συνθήκες (μονάδες 6).

Μονάδες 10

4. Ἐφασαν τότε ἓνα ἀθηναϊκὸ κ' ἓνα κορινθιακὸ καράβι με πρέσβεις τὸ καθένα. Ἐγινε δημοσία συζήτηση καὶ, μετὰ ἀπὸ ψηφοφορία, οἱ Κερκυραῖοι ἀποφάσισαν νὰ μείνουν σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων σύμφωνα με τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης, ἀλλὰ νὰ διατηροῦν, ὡς καὶ πρὶν, φιλικές σχέσεις με τοὺς Πελοποννησίους. Ἀρχηγὸς τῶν δημοκρατικῶν ἦταν τότε ὁ Πειθίας, πρόξενος τῶν Ἀθηναίων. Οἱ πρῶην ἀιχμάλωτοι, φίλοι τῶν Κορινθίων, τοῦ

έκαναν μήνυση με την κατηγορία ότι θέλει να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Ο Πειθίας αθώωθηκε κ' έκανε μήνυση εναντίον πέντε απ' τους πλουσιότερους αντιπάλους του με την κατηγορία ότι για να στηρίζουν τα κλήματά τους, έκοβαν βέργες από τους ιερούς περιβόλους του Διός και του Αλκίνου. **Θουκυδίδου Ιστορίαι, 3, 70.2-70.4** [μτφ. Άγγελος Βλάχος].

Αξιοποιώντας αναφορές και από τα δύο κείμενα που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο), να εξηγήσετε πώς η Αθήνα και η Σπάρτη παρεμβαίνουν στα εσωτερικά της Κέρκυρας δημιουργώντας κάθε φορά νέα δεδομένα.

Μονάδες 10

5. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία **ομόρριζη λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **κλήση, ναυτικό, πομπή, πειθώ, σχέση.**

Μονάδες 10

6. α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
(μονάδες 5)

βέλτιστα: στην ίδια πτώση στον συγκριτικό αριθμό

νηί: στην ονομαστική πτώση στον πληθυντικό αριθμό

πλέον: στην ίδια πτώση στον υπερθετικό βαθμό

πεπραγμένων: στην ονομαστική πτώση στον πληθυντικό αριθμό στο ίδιο γένος

πείσοντας: στη δοτική πτώση στον ενικό αριθμό

β. Στον ακόλουθο πίνακα να αναγνωριστούν από γραμματική άποψη (πρόσωπο, αριθμός, έγκλιση, χρόνος, φωνή) οι εξής ρηματικοί τύποι: **είπον, είη, ξυνέφερε, γένηται, ένίκησαν.**

(μονάδες 5)

ρημ. τύπος	πρόσωπο	αριθμός	έγκλιση	χρόνος	φωνή	ρήμα
είπον						
είη						
ξυνέφερε						
γένηται						

<i>ένίκησαν</i>						
-----------------	--	--	--	--	--	--

Μονάδες 10

7. α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου (μονάδες 5):

ταῦτα:	είναι	στ.....
πολέμιον:	είναι	στ
πράσσειν:	είναι	στ
τῶν Κερκυραίων:	είναι	στ
τριήρους:	είναι	στ

β. «*Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθύς πρέσβεις περὶ τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὡς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μὴδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μὴ τις ἐπιστροφή γένηται*»: Στο απόσπασμα περιγράφονται οι επιμέρους στόχοι της αποστολής πρεσβείας από τους Κερκυραίους ολιγαρχικούς στην Αθήνα, καθώς και ο τελικός σκοπός της. Με ποιες διαφορετικές γλωσσικές επιλογές εκφράζονται τα παραπάνω; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

8. Να αντιστοιχίσετε το όνομα του κάθε ιστορικού της Στήλης Α με τις ορθές αναφορές της Στήλης Β.

Α	Β
1. Ο Θουκυδίδης 2. Ο Ξενοφώντας	α. πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή. β. δέχτηκε επίδραση από τον Αγησίλαο. γ. τιμωρήθηκε με εξορία, επειδή δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη, μια πόλη με ιδιαίτερη σημασία για την Αθήνα. δ. τιμωρήθηκε με εξορία, επειδή ακολούθησε τον Σπαρτιατικό στρατό στη μάχη της Κορώνειας. ε. συμμετείχε σε εκστρατεία εναντίον του Πέρση βασιλιά.

Μονάδες 10

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου, *Ιστορίαι*, 3. 71-72.2 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Ύστερα από αυτή την πράξη τους συγκάλεσαν τον Κερκυραϊκό λαό και είπαν πως ό,τι έγινε ήταν το καλύτερο και πως ελάχιστα πια κινδύνευαν να υποδουλωθούν στους Αθηναίους, και ότι από τώρα κι έπειτα να κάθονται ήσυχοι και να μη δέχονται κανέναν από τους εμπολέμους παρά μόνο εάν έρχεται με ένα πλοίο, τα περισσότερα από ένα να τα θεωρούν εχθρικά. Αυτά είπαν και ανάγκασαν το λαό να επικυρώσει την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης αμέσως πρέσβεις και στην Αθήνα για να εκθέσουν τις πρόσφατες ενέργειές τους όπως τους συνέφερε και για να πείσουν τους συμπολίτες τους που είχαν καταφύγει εκεί να μην κάνουν τίποτα που θα έβλαπτε την πατρίδα τους, ώστε να αποφευχθούν τα αντίποινα. (μτφ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλου, Αθήνα: Πόλις, 2011)

B. Αφού λοιπόν **έπραξαν** αυτό και αφού **κάλεσαν σε συνέλευση** τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτά ήταν το καλύτερο και ότι **δεν θα υποδουλώνονταν με κανένα τρόπο πια από τους Αθηναίους, και στο εξής να μη δέχονται ούτε τους μεν ούτε τους δε, παρά μόνο μ' ένα πλοίο (αν εμφανίζονταν) μένοντας ουδέτεροι**, αλλά μεγαλύτερη παρουσία πλοίων να τη θεωρούν εχθρική. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να **επικυρώσουν** την **πρότασή** τους. Στέλνουν, επίσης, και στην Αθήνα αμέσως πρέσβεις για να **εξηγήσουν** σχετικά με όσα έχουν γίνει πως (τους) συνέφερε και για να πείσουν **αυτούς που είχαν καταφύγει εκεί**, να μην κάνουν καμιά **εχθρική ενέργεια (εναντίον της Κέρκυρας)**, για να μην υπάρξει καμιά **αντεκδίκηση**. (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

** με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου*

2. Οι ολιγαρχικοί στην Κέρκυρα αμέσως μετά το πραξικόπημα εναντίον των δημοκρατικών συγκαλούν τη συνέλευση. Εξηγούν στα μέλη της συνέλευσης ότι το νέο πολιτικό σκηνικό ήταν προς το συμφέρον όλων και ότι δεν θα υπήρχε έτσι περιθώριο υποδούλωσης του νησιού στην Αθήνα (*είπον ότι ... υπ' Αθηναίων*). Γι' αυτό και προτείνουν, όπως και στο παρελθόν, την ουδετερότητα υπό όρους, τόσο προς τους Αθηναίους όσο και προς τους Πελοποννησίους, γεγονός που σήμαινε διάλυση της επιμαχίας με την Αθήνα, όχι όμως και ολοκληρωτική αποκοπή των δεσμών της Κέρκυρας με την υπερδύναμη αυτής της εποχής (*τότε λοιπόν μηδετέρους δέχεσθαι ... πολέμιον ήγεῖσθαι*). Στη συνέχεια, οι

ολιγαρχικοί εξαναγκάζουν τους Κερκυραίους να επικυρώσουν την πρότασή τους για ουδετερότητα μέσα σε κλίμα ψυχολογικής βίας και τρομοκρατίας. (μονάδες 6).

Η αντιφατικότητα των ενεργειών τους είναι προφανής. Από τη μία, οι ολιγαρχικοί συγκαλούν συνέλευση (*ξυγκαλέσαντες*) και επιχειρηματολογούν υπέρ της πρότασής τους (*εἶπον*) σε μια προσπάθεια να προσδώσουν μία επίφαση δημοκρατικής νομιμότητας στο όλο εγχείρημα, προκειμένου να καθησυχάσουν τους Κερκυραίους μετά τον φόνο των δημοκρατικών. Από την άλλη, δεσμεύουν τη βούληση του δημοκρατικού αυτού οργάνου (*ήνάγκασαν ἐπικυρῶσαι τὴν γνώμην*) ασκώντας ασφυκτική πίεση με κάθε τρόπο. (μονάδες 4)

3. Οι Αθηναίοι κινούνται ταχύτατα μετά την άφιξη της πρεσβείας των Κερκυραίων στην Αθήνα. Συλλαμβάνουν ως ομήρους τους πρέσβεις, καθώς και τους Κερκυραίους δημοκρατικούς που είχαν καταφύγει αρχικά στη Αθήνα και πείστηκαν από τα λόγια των πρέσβων. Κατόπιν τους οδηγούν στην Αίγινα (*τούς τε πρέσβεις... κατέθεντο ἐς Αἴγιαν*), για την τύχη των οποίων ο Θουκυδίδης δεν κάνει ξανά λόγο. (μονάδες 4)

Η σύλληψη της πρεσβείας είναι μια πράξη ανίερη, αντίθετη σε κάθε κανόνα «διεθνούς δικαίου» της εποχής, αλλά και τον ηθικό νόμο. Οι πρέσβεις θεωρούνταν από όλους πρόσωπα ιερά, σεβαστά και απαραβίαστα. Η βίαιη αντιμετώπισή τους από τους Αθηναίους αποδεικνύει πόσο ο εμφύλιος πόλεμος έχει εξαχρειώσει τα πνεύματα και αλλοιώσει τις θεμελιώδεις και διαχρονικές αξίες μιας κοινωνίας. Ωστόσο, θα μπορούσε σε κάποιο βαθμό, δεδομένων των ιστορικών συνθηκών, να δικαιολογηθεί η αντίδραση των Αθηναίων, καθώς οι πρέσβεις ερχόμενοι στην Αθήνα λειτούργησαν ανάρμοστα επιχειρώντας να μεταπείσουν τους Κερκυραίους δημοκρατικούς που είχαν καταφύγει εκεί. Δεν ενήργησαν δηλαδή στο πλαίσιο του θεσμού της πρεσβείας, αλλά ως υποκινητές στάσης (*ὡς νεωτερίζοντας*). Καθοριστική, επίσης, υπήρξε και η βίαιη, πραξικοπηματική ανατροπή του πολιτεύματος στην Κέρκυρα από τους ολιγαρχικούς, που άλλαζε την εξωτερική πολιτική του νησιού εις βάρος των Αθηναίων. (μονάδες 6)

4. Στα δύο κείμενα (μεταφρασμένο και πρωτότυπο) εντοπίζεται η παρέμβαση των μεγάλων δυνάμεων της εποχής, της Αθήνας και της Σπάρτης στα εσωτερικά μιας μικρότερης δύναμης, της Κέρκυρας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα το μεταφρασμένο κείμενο η άφιξη του αθηναϊκού και του κορινθιακού πλοίου (*Ἐφτασαν τότε... με πρέσβεις το καθένα*) οδηγεί τους Κερκυραίους σε μία εξισορροπητική απόφαση η οποία προβλέπει τη διατήρηση αφενός της συμμαχίας/επιμαχίας με τους Αθηναίους (σύμφωνα με τους όρους της

συνθήκης του 433 π.Χ.), κι αφετέρου των φιλικών σχέσεων με τους Πελοποννησίους (*Έγινε δημοσία συζήτηση ...με τους Πελοποννησίους*). Είναι φυσικό η ταυτόχρονη άφιξη της αθηναϊκής και σπαρτιατικής πρεσβείας να προκαλεί, πολιτικό αδιέξοδο, και γι' αυτό οι Κερκυραίοι προσπαθούν με την παραπάνω απόφαση να βγουν αλώβητοι από τις συγκρούσεις των ισχυρών. Η προσπάθεια αυτή βέβαια, όπως δείχνουν και τα αιματηρά γεγονότα που ακολουθούν, είναι καταδικασμένη σε αποτυχία.

Στη συνέχεια, και σύμφωνα με το πρωτότυπο κείμενο, η εκ νέου άφιξη του κορινθιακού πλοίου και των πρέσβων από τη Σπάρτη στην Κέρκυρα αλλάζει και πάλι τα δεδομένα. Οι ολιγαρχικοί αισθάνονται πιο ασφαλείς, λόγω της παρουσίας των Πελοποννησίων στο νησί, και εκμεταλλευόμενοι την ευκαιρία προβαίνουν σε επίθεση εναντίον των δημοκρατικών και νικούν (*Έν δέ τούτω ...μαχόμενοι ένίκησαν*). Η εμφύλια σύρραξη πλέον γενικεύεται. Η νέα σπαρτιατική αποστολή αποτελεί σαφέστατα αντίδραση της Σπάρτης στις προηγούμενες ενέργειες των Αθηναίων σε ένα σχήμα δράσης - αντίδρασης. Βλέπουμε, λοιπόν, πως η Σπάρτη παρεμβαίνει απροκάλυπτα πια στις πολιτικές εξελίξεις στην Κέρκυρα, καθώς απειλούνται τα συμφέροντά της στο νησί και θέλει να εκκαθαρίσει άμεσα την κατάσταση προς όφελός της μέσω των Κερκυραίων ολιγαρχικών.

5. ξυγκαλέσαντες, νηί, πέμπουσι, ἔπεισαν, ἔχοντες
6. α. βελτίονα/βελτίω, νῆες, πλεῖστον, πεπραγμένα, πείσοντι
β. *εἶπον*: γ πληθυντικό, οριστική, αόριστος β, ενεργητική φωνή, λέγω – *εἶη*: γ ενικό, ευκτική, ενεστώτας, ενεργητική φωνή, εἶμι – *ξυνέφερε*: γ ενικό, οριστική, παρατατικός, ενεργητική φωνή, ξυμφέρω – *γένηται*: γ ενικό, υποτακτική, αόριστος β, μέση φωνή, γίγνομαι – *ένίκησαν*: γ πληθυντικό, οριστική, αόριστος β, ενεργητική φωνή, νικάω-ῶ
7. α. *ταῦτα*: υποκείμενο στο (ρήμα) *εἶη* [αττική σύνταξη], *πολέμιον*: κατηγορούμενο [του αντικειμένου] στο τὸ πλέον, *πράσσειν*: αντικείμενο στη (μετοχή) πείσοντας [τελικό απαρέμφατο], *τῶν Κερκυραίων*: ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στη (μετοχή) οἱ ἔχοντες, *τριήρους*: υποκείμενο στη (μετοχή) ἔλθουσης [γενική απόλυτη]
β. *διδάξοντας-πείσοντας* (τελικές μετοχές) - επιμέρους στόχοι (2 μονάδες) και *ὅπως μή τις ἐπιστροφή γένηται* (δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση) - τελικός σκοπός (3 μονάδες)
8. 1-α, 1-γ, 2-β, 2-δ, 2-ε

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου *Ίστορία*, 3, 73-74.2

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῆ δ' ὑστεραία ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι. Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχη αὖθις γίνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἱ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δειλίην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθῶν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾗ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῆ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Τῆ δ' ὑστεραία ... ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον*».

Μονάδες 30

2. «*Τῆ δ' ὑστεραία ... τὸν θόρυβον*»: Να αναζητήσετε και να εξηγήσετε τους λόγους στους οποίους αποδίδει ο Θουκυδίδης την επικράτηση των δημοκρατικών έναντι των ολιγαρχικών αντιπάλων τους.

Μονάδες 10

3. «*Μπροστά στον φόβο που προκαλεί ο κίνδυνος, το ένστικτο της επιβίωσης γίνεται εντονότερο*»: Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω άποψη στο πρωτότυπο κείμενο.

Μονάδες 10

4. Οι εμφύλιες συγκρούσεις έφεραν μεγάλες κι αμέτρητες συμφορές στις πολιτείες, συμφορές που γίνονται και θα γίνονται πάντα όσο δεν αλλάζει η φύση του ανθρώπου, συμφορές που μπορεί να είναι βαρύτερες ή ελαφρότερες κ' έχουν διαφορετική μορφή ανάλογα με τις περιστάσεις. Σε καιρό ειρήνης και όταν ευημερή ο κόσμος και οι πολιτείες, οι άνθρωποι είναι ήρεμοι γιατί δεν τους πιέζουν ανάγκες φοβερές. Αλλ' όταν έρθη ο πόλεμος που φέρνει στους ανθρώπους την καθημερινή στέρση, γίνεται δάσκαλος της

βίας κ' ερεθίζει τα πνεύματα του πλήθους σύμφωνα με τις καταστάσεις που δημιουργεί.
Θουκυδίδου Ιστορίαι, 3, 82.2 [Μετάφραση: Άγγελος Βλάχος]

Αντλώντας στοιχεία από το πρωτότυπο και από το μεταφρασμένο απόσπασμα που σας δίνονται να παρουσιάσετε συγκριτικά την κατάσταση που επικρατεί σε περίοδο ειρήνης και σε περίοδο πολέμου.

Μονάδες 10

5. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: **παρακαλοῦντες, δῆμος, ἀγορᾶς, χρήματα, διαφθαρῆναι**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο)**.

Μονάδες 10

6. α. Να ξαναγράψετε την πρόταση «**αἷ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν**», μεταφέροντας όλους τους κλιτούς όρους στον άλλον αριθμό. (μονάδες 5)
- β. Να γράψετε τα απαρέμφατα των παρακάτω ρηματικών τύπων (στον χρόνο που βρίσκονται): **Διαλιπούσης, γίνεται, νικᾶ, ἦ, ἐκινδύνευσε**. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

7. α. Να βρείτε το υποκείμενο του ρήματος **κατεκαύθη** (μονάδες 3) και να αναγνωρίσετε το συντακτικό φαινόμενο. (μονάδες 2)
- β. Να εντοπίσετε στο αρχαίο κείμενο μία υποθετική και μία ενδοιαστική πρόταση (μονάδες 4). Στην περίπτωση της ενδοιαστικής πρότασης, να αναγνωρίσετε και τον συντακτικό της ρόλο. (μονάδα 1)

Μονάδες 10

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η εξιστόρηση των γεγονότων του Πελοποννησιακού πολέμου από τον Θουκυδίδη	α. διακόπτεται στο 404 π.Χ. β. διακόπτεται στο 411 π.Χ.

2. Ο Ξενοφώντας	α. συνέγραψε πολλά έργα με μεγάλη ποικιλία θεμάτων. β. συνέγραψε μόνο την ιστορία του Πελοποννησιακού πολέμου.
3. Το έργο του Θουκυδίδη	α. διακρίνεται για την απλότητα του ύφους και την ποικιλία των θεμάτων. β. διακρίνεται για το υψηλό λογοτεχνικό ύφος.
4. Ο Ξενοφώντας	α. έζησε τις περιπέτειες της Αθήνας στα ταραγμένα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου. β. έζησε την παιδική και νεανική του ηλικία κατά τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης.
5. Ο Θουκυδίδης	α. πίστευε πως οι θεοί δεν αφήνουν ατιμώρητη την ασέβεια και τις ανόσιες πράξεις. β. πίστευε πως η λογική αποτελεί τη μόνη σταθερή αξία, στην οποία μπορεί να στηριχθεί ο άνθρωπος.

Μονάδες 10

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου *Ίστορία*, 3, 73-74.2 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Την επομένη έγιναν κάτι μικροσυμπλοκές και συγχρόνως έστελναν και οι δύο παρατάξεις ανθρώπους τους γύρω στους αγρούς καλώντας τους δούλους να έλθουν με το μέρος τους και δίνοντάς τους υποσχέσεις για απελευθέρωση· και οι περισσότεροι δούλοι πήγαν με τους δημοκρατικούς, με τους άλλους πήγαν οχτακόσιοι μισθοφόροι από την απέναντι ξηρά. Τη μεθεπομένη έγινε πάλι μάχη και νίκησαν οι δημοκρατικοί χάρη στις οχυρές θέσεις και την αριθμητική υπεροχή τους. Με τόλμη βοηθούσαν μαζί και οι γυναίκες τους που έριχναν κεραμίδια από τις στέγες των σπιτιών και υπερβαίνοντας τα φυσικά όριά τους άντεχαν την αντάρα της μάχης. (μτφ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλου, Αθήνα: Πόλις, 2011)

B. Την επόμενη ημέρα έκαναν μικροεπιθέσεις, και έστελναν **εδώ και εκεί** (ανθρώπους) στα χωράφια και οι δύο παρατάξεις, **προσκαλώντας** τους δούλους και **υποσχόμενοι** ελευθερία· και **ο μεγαλύτερος αριθμός δούλων πήγαν σύμμαχοι με τους δημοκρατικούς**, ενώ οκτακόσιοι **μισθοφόροι** από τη στεριά (πήγαν σύμμαχοι) με τους άλλους. **Κι αφού πέρασε μια ημέρα**, μάχη πάλι γίνεται και νικούν οι δημοκρατικοί **εξαιτίας της ισχύος των θέσεών τους** και **επειδή είχαν αριθμητική υπεροχή**· και οι γυναίκες με τόλμη τους **βοήθησαν ενεργά χτυπώντας** από τα σπίτια με **κεραμίδια** και **σε αντίθεση προς τη γυναικεία φύση** υπομένοντας την **ταραχή**. (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

** με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου*

2. Σε μια προσπάθεια αναζήτησης των αιτιών για την επικράτηση των δημοκρατικών, ο Θουκυδίδης αποδίδει την αντιστροφή της κατάστασης υπέρ τους σε δύο κύριους λόγους, στην αριθμητική τους υπεροχή και στην επιλογή καίριων γεωγραφικά θέσεων (*νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων*). Πιο συγκεκριμένα, οι δημοκρατικοί είχαν ενισχυθεί από τους δούλους, που ξεπερνούσαν σε αριθμό τον μισό πληθυσμό της Κέρκυρας. Οι δούλοι, με κίνητρο την ελευθερία τους, είχαν αποφασίσει να συνδράμουν τους δημοκρατικούς, τους οποίους αισθάνονταν, σε σχέση με την ολιγαρχική παράταξη, ιδεολογικά και κοινωνικά εγγύτερα στην τάξη τους. (μονάδες 4) Επίσης, είναι γεγονός ότι το προηγούμενο διάστημα οι δημοκρατικοί είχαν καταλάβει υψηλά και οχυρά σημεία της

πόλης (ακρόπολη) και το Υλλαϊκό λιμάνι, ενώ οι ολιγαρχικοί την αγορά, που βρισκόταν χαμηλά στους πρόποδες του λόφου, και το λιμάνι του Αλκίνου, επιλογές που έδιναν στους δημοκρατικούς σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα. (μονάδες 4) Τέλος, οι δημοκρατικοί είχαν με το μέρος τους τις γυναίκες που συμμετείχαν στη σύγκρουση με ενεργό ρόλο και με τον δικό τους τρόπο. (μονάδες 2)

3. Η γενίκευση του εμφυλίου πολέμου στην Κέρκυρα και ο φόβος της ήττας οδηγεί και τις δύο παρατάξεις, ολιγαρχικούς και δημοκρατικούς, σε ακρότητες και σε χρήση κάθε μέσου για επικράτηση. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι το ένστικτο της επιβίωσης ωθεί τις γυναίκες των δημοκρατικών να αναλάβουν ενεργό ρόλο στις πολεμικές συγκρούσεις και να συμμετάσχουν με όλες τους τις δυνάμεις στις συμπλοκές, ρίχνοντας στους αντιπάλους κεραμίδια από τα σπίτια τους και προκαλώντας γενικευμένη αναστάτωση. Ο Θουκυδίδης ερμηνεύει την ψυχραιμία και την τόλμη που επιδεικνύουν ως αποτέλεσμα της απειλής που δέχονται, ώστε να ξεπερνούν τελικά τη γυναικεία τους φύση και την αδυναμία τους να υπομένουν τον θόρυβο της μάχης. (μονάδες 5)

Οι ολιγαρχικοί, από την άλλη πλευρά, τη στιγμή της υποχώρησής τους, δεν διστάζουν να καταφύγουν σε εμπρησμό της πόλης και των κατοικιών τους, για να μην καταληφθεί ο ναύσταθμος από τους δημοκρατικούς. Ο εμπρησμός της πόλης είναι μια απονενομημένη και ακραία ενέργεια των ολιγαρχικών με αμφίβολα αποτελέσματα, υποκινούμενη από τον φόβο τους μήπως επικρατήσουν οι αντίπαλοι αλλά και από την ανάγκη τους για επιβίωση. (μονάδες 5)

Συνολικά, στην περίπτωση των γυναικών το ένστικτο της επιβίωσης κινητοποιεί σε πρακτικές εναντίωσης στον εχθρό, ενώ στην περίπτωση των ολιγαρχικών ο φόβος υπερισχύει της λογικής και οδηγεί στην αυτοκαταστροφική και ανεξέλεγκτη πράξη της πυρπόλησης.

4. Σύμφωνα με το μεταφρασμένο κείμενο η περίοδος ειρήνης χαρακτηρίζεται από ευημερία και έτσι καθένας μπορεί να ζει ήρεμα χωρίς το άγχος αναγκών τις οποίες δεν μπορεί να καλύψει. Αντίθετα, σε περίοδο πολέμου, οι συμφορές είναι αλληπάλληλες και εξαγριώνουν τον άνθρωπο. Η στέρηση βασικών αναγκών προκαλεί τη βία και οξύνει περισσότερο την αντιπαράθεση.

Στο πρωτότυπο κείμενο επιβεβαιώνεται η περιγραφή της κατάστασης που προκαλεί ο πόλεμος. Βλέπουμε ότι η αντιπαράθεση κλιμακώθηκε σταδιακά και συμπεριέλαβε στη σύγκρουση τους δούλους και τις γυναίκες. Όμως, η επικράτηση των δημοκρατικών δεν

οδήγησε σε ηρεμία, αλλά ενέτεινε τη σύγκρουση στο κέντρο της πόλης και οδήγησε στην πυρπόλησή του και στην καταστροφή που θα μπορούσε να είναι ολοσχερής.

5. Παρακαλώ τον Θεό να σ' έχει καλά.

Ο δήμος ανέλαβε τις επισκευές του σχολείου.

Η αγορά ενός σπιτιού είναι το όνειρό μου.

Κέρδισε πολλά χρήματα από την πώληση του ακινήτου του.

Η καταπολέμηση της διαφθοράς δεν είναι εύκολη υπόθεση.

6. α. ἢ τε γυνή αὐτῷ τολμηρῶς ξυνεπελάβετο βάλλουσα ἀπὸ τῆς οἰκίας (μονάδες 5)

β. διαλιπεῖν, γίγνεσθαι, νικᾶν, εἶναι, κινδυνεῦσαι (μονάδες 5)

7. α. Το υποκείμενο του ρήματος *κατευκάθη* είναι η λέξη *χρήματα*. (μονάδες 3) Πρόκειται για το φαινόμενο της *αττικής σύνταξης* (όταν το υποκείμενο του ρήματος είναι ουδέτερου γένους και πληθυντικού αριθμού, ενδέχεται το ρήμα να τίθεται σε γ' ενικό πρόσωπο αντί για γ' πληθυντικό). (μονάδες 2)

β. εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν (υποθετική πρόταση) (μονάδες 2),

μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν (ενδοιαστική πρόταση) - καὶ σφᾶς διαφθείρειεν (ενδοιαστική πρόταση, συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη· ο/η μαθητής/τρια γράφει μία από τις δύο ενδοιαστικές) (μονάδες 2) Λειτουργούν ως αντικείμενο της μετοχής *δείσαντες* (μονάδα 1)

8. 1-β, 2-α, 3-β, 4-α, 5-β

3ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου *Ίστορίαι*, 3, 75.2-75.5

ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἦσόν τι ἐν κινήσει ὧσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ἦς δ' οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὀπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστία, τὰ τε ὄπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. Ὅρωντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἰκέται καὶ γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. Ὁ δὲ δῆμος δείσας μὴ τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἥραιου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἦς δ' οὐκ ἔπειθεν, ... ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο».

Μονάδες 30

2. Γιατί οι ολιγαρχικοί καταφεύγουν στο ιερό των Διόσκουρων; (μονάδες 6) Ποια ήταν η σημασία της ικεσίας στην αρχαιότητα; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3. Ο Νικόστρατος τηρεῖ μετριοπαθή στάση απέναντι στους ολιγαρχικούς της Κέρκυρας. Να αναφέρετε και να αξιολογήσετε τις ενέργειες του Αθηναίου στρατηγού που καταδεικνύουν αυτή τη μετριοπάθεια.

Μονάδες 10

4. «Τις εὐλογες προτάσεις των αντιπάλων τις δέχονταν με υστεροβουλία και ὄχι με ειλικρίνεια για να φυλαχτοῦν ἀπὸ ἓνα κακό αν οἱ ἄλλοι ἦσαν πιο δυνατοί. Και προτιμοῦσαν να εκδικηθοῦν για κάποιο κακό αντί να προσπαθήσουν να μην το πάθουν. Όταν ἔκαναν ὄρκους για κάποια συμφιλίωση, τους κρατούσαν τόσο μόνο ὅσο δεν είχαν την δύναμη να τους καταπατήσουν, μη ἔχοντας να περιμένουν βοήθεια ἀπὸ αλλοῦ. Αλλά μόλις παρουσιαζόταν ευκαιρία, ἐκεῖνοι που πρώτοι εἶχαν ξαναβρεῖ το θάρρος τους, αν ἐβλεπαν ὅτι οἱ ἀντίπαλοι τους ἦσαν ἀφύλαχτοι, τους χτυπούσαν κ' ἐνοιωθάν μεγαλύτερη

χαρά να τους βλάψουν εξαπατώντας τους, παρά χτυπώντας τους ανοιχτά. Θεωρούσαν ότι ο τρόπος αυτός όχι μόνο είναι πιο ασφαλής αλλά και βραβείο σε αγώνα δόλου».

Θουκυδίδου Ιστορίαι, 3, 82.7 [Μετάφραση: Άγγελος Βλάχος]

Σε ποια σημεία των δύο κειμένων που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) επιβεβαιώνεται η έλλειψη εμπιστοσύνης και η καχυποψία μεταξύ των πολιτών εξαιτίας του εμφυλίου πολέμου;

Μονάδες 10

5. Για καθεμία από τις λέξεις της Νέας Ελληνικής που σας δίνονται, να γράψετε μια **ετυμολογικά συγγενή λέξη** από το κείμενο: **διάλειμμα, κατάλογος, μυθικός, αφθαρσία, δέος**.

Μονάδες 10

6. α. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις στην αιτιατική του ενικού αριθμού, διατηρώντας το ίδιο γένος: **δήμου, ναῦς, προφάσει, οἷς, ἐλάσσους**. (μονάδες 5)
β. Να μεταφέρετε τα παρακάτω ρήματα στο ίδιο πρόσωπο της οριστικής μέλλοντα, στην ίδια φωνή: **ῶσιν, ἀποπεμφθῶσι, ἔλαβε, ἔπειθεν, γίνονται**. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

7. α. «**Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἔς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἔς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὀπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστία, τὰ τε ὄπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινὰς οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν**»: Ο Θουκυδίδης στο έργο του προσπαθεῖ να διαφωτίσει πλήρως τα αίτια των γεγονότων. Με ποιους επιρρηματικούς προσδιορισμούς το επιτυγχάνει στο παραπάνω απόσπασμα. (μονάδες 5)
β. «**Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἔς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἔς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν**»: Να γράψετε τη δευτερεύουσα πρόταση που εκφράζει τον φόβο των ολιγαρχικών για κάτι ανεπιθύμητο (μονάδα 1). Να τη χαρακτηρίσετε ως προς το είδος, την εκφορά και τη λειτουργία της. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Τρεις φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
---	---

1. Ο Θουκυδίδης πίστευε στη μεγάλη αξία	α. την αμεροληψία και το βάθος
2. Κατά τον Ξενοφώντα η ήττα των Σπαρτιατών από τους Θηβαίους οφείλεται	του προβληματισμού του.
3. Σε αρκετά σημεία του έργου του ο Θουκυδίδης προβάλλει ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο	β. του Περικλή.
4. Ο Ξενοφώντας εξιστορεί τον Πελοποννησιακό πόλεμο από	γ. την πλεονεξία και τη φιλοτιμία.
5. Ο Ξενοφώντας εντυπωσιάστηκε από την προσωπικότητα	δ. το 431 π.Χ. και εξής.
	ε. το 411 π.Χ. και εξής.
	ζ. σε θεϊκή τιμωρία.
	η. του Αγησίλαου.
	θ. στην απλότητα του ύφους του.

Μονάδες 10

3ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου *Ίστορία*, 3, 75.2-75.5 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Καθώς όμως δεν τους έπειθε, οι δημοκρατικοί οπλίστηκαν και, με τη δικαιολογία πως η δυσπιστία των άλλων να μπουν μαζί τους στα πλοία έδειχνε ότι δεν είχαν καλούς σκοπούς, πήραν τα όπλα των ολιγαρχικών από τα σπίτια τους, και μάλιστα κάποιους ολιγαρχικούς που συνάντησαν τυχαία θα τους σκότωναν, εάν δεν τους εμπόδιζε ο Νικόστρατος. Βλέποντας οι άλλοι ολιγαρχικοί τι γινόταν, πηγαίνουν ικέτες στο ναό της Ήρας, όχι λιγότεροι από τετρακόσιους. Τότε οι δημοκρατικοί, επειδή τους φοβήθηκαν μήπως επιχειρήσουν κάτι βίαιο, τους έπεισαν να σηκωθούν από εκεί και τους πέρασαν στο νησί, μπροστά στο Ηραίο, όπου τους έστειλαν τα απαραίτητα τρόφιμα. (μτφ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλου, Αθήνα: Πόλις, 2011)

B. Επειδή όμως δεν κατόρθωνε να τους πείσει (να μπουν στα πλοία), οι δημοκρατικοί, αφού οπλίστηκαν με αυτή την πρόφαση επειδή δεν είχαν στον νου τους κάποιο **καλό σκοπό** αυτοί, **με τη δυσπιστία τους να μη θέλουν να αποπλεύσουν μαζί** (με τον Νικόστρατο), πήραν τα όπλα των ολιγαρχικών από τα σπίτια και μερικούς απ' αυτούς, όσους **κατά τύχη συνάντησαν**, θα τους σκότωναν, αν ο Νικόστρατος δεν τους εμπόδιζε. Οι υπόλοιποι πάλι, καθώς έβλεπαν όσα γίνονταν, κάθονται ως ικέτες στο Ήραιο (ιερό της Ήρας) και συγκεντρώνονται όχι λιγότεροι από τετρακόσιοι. Οι δημοκρατικοί τότε, επειδή φοβήθηκαν μήπως αυτοί **επιχειρήσουν** ενδεχομένως **πολιτικές μεταβολές**, τους σηκώνουν αφού τους έπεισαν, και τους μεταφέρουν στο νησί που είναι μπροστά στο Ήραιο (ιερό της Ήρας) και **εκεί τους στέλνονταν τα τρόφιμα**. (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

** με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου*

2. Οι δημοκρατικοί στην προσπάθειά τους να αποδυναμώσουν τους ολιγαρχικούς χρησιμοποιούν την τακτική της απομάκρυνσης των αντιπάλων τους σε μέρη στα οποία θα είχαν περιορισμένη δράση. Γι' αυτόν τον λόγο λοιπόν άρχισαν να επανδρώνουν με ολιγαρχικούς τα πλοία που θα αντάλλασαν με τον Νικόστρατο. Οι ολιγαρχικοί με τη σειρά τους, επιλέγουν να καταφύγουν ως ικέτες στον ναό των Διόσκουρων, επειδή φοβούνται (*δείσαντες*), και μάλιστα ο φόβος τους αυτός παρουσιάζεται από τον Θουκυδίδη ως προσδοκώμενος (*μη ές τας Αθήνας αποπεμφθῶσι*). Θεωρούν δηλαδή ότι

μπορούν να οδηγηθούν στην Αθήνα και να τιμωρηθούν, καθώς υπήρχε ανάλογο προηγούμενο με την αποστολή ολιγαρχικών πρέσβων στην Αθήνα. Φοβούνται, επίσης, την εκδίκηση των δημοκρατικών αφενός επειδή είχε προηγηθεί το δικό τους βίαιο πραξικόπημα αφετέρου γιατί το κλίμα έντασης και αμοιβαίας καχυποψίας που επικρατούσε στην Κέρκυρα, ευνοούσε βίαιες ενέργειες. Επομένως, αισθάνονται φόβο και δυσπιστία τόσο για τις προθέσεις των δημοκρατικών όσο και για τη στάση των Αθηναίων απέναντί τους, αφού έχουν εκδηλώσει τη διάθεση να τους τιμωρήσουν ως υποκινητές στάσης. (μονάδες 6)

Με την ενέργειά τους αυτή πιστεύουν ότι θα αποφύγουν τη σύλληψη, αφού οι ικέτες θεωρούνταν πρόσωπα ιερά, τα οποία βρίσκονταν υπό την προστασία του θεού, και οποιαδήποτε προσπάθεια να παραβιαστεί το άσυλο με σκοπό είτε την απομάκρυνση-σύλληψη είτε την κακοποίηση των ικετών εθεωρείτο πράξη ιερόσυλη. Πιστευόταν μάλιστα ότι η παραβίαση του ασύλου επέφερε πάντοτε συμφορές στο πρόσωπο ή στην πόλη που τη διέπραττε. (μονάδες 4)

3. Ο Νικόστρατος έχει φτάσει στην Κέρκυρα με σκοπό να επιτύχει συμφιλίωση μεταξύ των αντιμαχόμενων παρατάξεων και να εξυπηρετήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα συμφέροντα της Αθήνας. Στην προσπάθειά του αυτή χρησιμοποιεί μετριοπαθή πολιτική για να προσεγγίσει τους ολιγαρχικούς Κερκυραίους. Συγκεκριμένα, όταν οι ολιγαρχικοί κατέφυγαν ως ικέτες στον ναό των Διόσκουρων από φόβο για τις προθέσεις των δημοκρατικών, ο Νικόστρατος με την προσπάθειά του να πείσει τους ολιγαρχικούς να επιβιβαστούν στα πλοία, χωρίς να καταφύγει σε βίαιες ενέργειες, με την προστατευτική συμπεριφορά του, με τον σεβασμό στους ολιγαρχικούς που είχαν καταφύγει ως ικέτες στα ιερά (*αυτούς άνιστη τε και παρεμυθεῖτο*) αποδεικνύει αυτή τη διαλλακτικότητα. Στη συνέχεια, όταν οι δημοκρατικοί αφαίρεσαν τα όπλα των ολιγαρχικών από τις οικίες τους, θα σκότωναν όσους συναντούσαν στον δρόμο τους, αν δεν παρενέβαινε ο Νικόστρατος για να εμποδίσει την αιματοχυσία (*εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν*). (μονάδες 6)

Η παρέμβαση του Νικόστρατου υπήρξε πράγματι σωτήρια για τους ολιγαρχικούς, και η συμπεριφορά του καθορίζεται τόσο από την εξασφάλιση των συμφερόντων της πατρίδας του, που ήθελε τον προσεταιρισμό της Κέρκυρας στην αθηναϊκή συμμαχία με ακέραιες τις δυνάμεις της και συμφιλιωμένο τον λαό της, όσο και από το γεγονός ότι ο ίδιος δεν ήταν άμεσα αναμειγμένος στα πολιτικά πάθη του εμφυλίου της Κέρκυρας. Οι ενέργειές

του φανερώνουν πολιτική γνώση και διπλωματική ευστροφία. Γενικότερα, με τη φιλόανθρωπη στάση του επιδιώκει να αποτρέψει την αναζωπύρωση των πολιτικών παθών. (μονάδες 4)

4. Σε περίοδο εμφυλίου πολέμου διαπιστώνεται η ηθική αλλοίωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Αξίες παραδοσιακές που συνέχουν την κοινωνία και εξασφαλίζουν την κοινωνική σταθερότητα υπονομεύονται. Ειδικότερα, η επάνδρωση των πέντε πλοίων με ολιγαρχικούς Κερκυραίους αποτελούσε δόλιο τέχνασμα των δημοκρατικών για την εκτόπιση των πολιτικών τους αντιπάλων. Η άρνηση των ολιγαρχικών για επιβίβαση εδράζεται στην καχυποψία τους για τις προθέσεις των δημοκρατικών και δημιουργεί αντίστοιχα στους δημοκρατικούς την ευκαιρία προσχηματικής ερμηνείας για μία ένοπλη αντεπίθεση. Με δεδομένο το κλίμα φόβου και καχυποψίας που επικρατούσε στο νησί, η συγκέντρωση τουλάχιστον τετρακοσίων ολιγαρχικών στο Ήραιο προκαλεί τη δυσπιστία των δημοκρατικών και νομοτελειακά την αντίδρασή τους.

Έτσι, ο εμφύλιος της Κέρκυρας δίνει τη δυνατότητα στον Θουκυδίδη να διατυπώσει τις γενικές παρατηρήσεις του για την ανθρώπινη φύση κατά τη διάρκεια του πολέμου. Διαπιστώνει, λοιπόν, την υστεροβουλία και την ανειλικρίνεια απέναντι στις προτάσεις των αντιπάλων ως μέσο προστασίας από τον δυνατότερο. Η εκδικητικότητα και η παραβίαση των όρκων αποτελούσαν ένδειξη δύναμης και τυχοδιωκτικής συμπεριφοράς και συντελούσαν στην ηθική εξαχρείωση. Η δυσπιστία, ο καιροσκοπισμός και τα ύπουλα μέσα κυριαρχούν και αξιοποιούνται στον αγώνα δόλου για την επικράτηση.

5. διάλειμμα: καταλιπεῖν
κατάλογος: κατέλεγον
μυθικός: παρεμυθεῖτο
αφθαρσία: διέφθειραν
δέος: Δείσαντες, δείσας
6. α. δῆμον, ναῦν, πρόφασιν, ὄν, ἐλάσσονα (ἐλάσσω)
β. ἔσονται, ἀποπεμφθήσονται, λήψεται, πείσει, γενήσονται
7. α. Δείσαντες: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή, ἵνα δ' οὐκ ἔπειθεν: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, ἐπὶ τῇ προφάσει: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει αιτία, (ὡς) διανοουμένων: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή (υποκειμενικής αιτιολογίας), τῇ ἀπιστίᾳ: δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας

β. *μη ές τάς Αθήνας αποπεμφθῶσι*: Η δευτερεύουσα ενδοιαστική πρόταση εισάγεται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο *μη* εκφράζοντας τον φόβο (των ολιγαρχικών) για κάτι ανεπιθύμητο. Εκφέρεται με υποτακτική παθητικού αορίστου (*αποπεμφθῶσι*) δηλώνοντας προσδοκώμενο φόβο. Λειτουργεί ως αντικείμενο στο *δείσαντες*.

8. 1-β, 2-ζ, 3-γ, 4-ε, 5-η

4ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου *Ίστορίαι*, 3, 81.2-81.4

ΚΕΙΜΕΝΟ

Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλευούσας τὰς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τοὺς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ᾧ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἶ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ "Ἡραιὸν τε ἐλθόντες τῶν ἰκετῶν ὡς πενήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἰκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπέισθησαν, ὡς ἐώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγγοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. Ἡμέρας τε ἐπτὰ, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευσαν, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίας ἐχθρας ἔνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσις ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἰκετῶν ... ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων·»

Μονάδες 30

2. «Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς ... πάντων θάνατον.» Να περιγράψετε τις ἀμεσες ενέργειες των Κερκυραίων δημοκρατικῶν μετὰ την αποχώρηση των Πελοποννησίων και την ἀφίξη του αθηναϊκοῦ στόλου και να εξηγήσετε τη σκοπιμότητά τους.

Μονάδες 10

3. Ποιες ευθύνες φαίνεται να αποδίδει ο Θουκυδίδης στον Ευρυμέδοντα για τις σφαγές που λαμβάνουν χώρα στην Κέρκυρα; Συμφωνείτε με την εκτίμηση του αρχαίου ιστορικού;

Μονάδες 10

4. Αιτία όλων αυτῶν ἦταν ἡ φιλαρχία που ἔχει ρίζα την πλεονεξία και την φιλοδοξία που ἐσπρωχναν τις φατρίες ν' αγωνίζονται με λύσσα. Οι αρχηγοὶ των κομμάτων, στις διάφορες πολιτείες, πρόβαλλαν ωραία συνθήματα. Ισότητα των πολιτῶν ἀπὸ την μια μεριά, σωφροσύνη της αριστοκρατικῆς διοίκησης ἀπὸ την ἄλλη. Προσποιοῦνταν ἔτσι ὅτι υπηρετοῦν την πολιτεία, ἐνῶ πραγματικὰ ἤθελαν να ικανοποιήσουν προσωπικά

συμφέροντα και αγωνίζονταν με κάθε τρόπο να νικήσουν τους αντιπάλους τους. Τούτο τους οδηγούσε να κάνουν τα φοβερότερα πράγματα επιδιώκοντας να εκδικηθούν τους αντιπάλους τους, όχι ως το σημείο που επιτρέπει η δικαιοσύνη ή το συμφέρον της πολιτείας, αλλά κάνοντας τις αγριότερες πράξεις, με μοναδικό κριτήριο την ικανοποίηση του κόμματος τους. Καταδίκάζαν άνομα τους αντιπάλους τους ή άρπαζαν βίαια την εξουσία, έτοιμοι να κορέσουν το μίσος τους. Καμιά από τις δύο παρατάξεις δεν είχε κανέναν ηθικό φραγμό κ' εκτιμούσε περισσότερο όσους κατόρθωναν να κρύβουν κάτω από ωραία λόγια φοβερές πράξεις. Όσοι πολίτες ήταν μετριοπαθείς θανατώνονταν από την μια ή την άλλη παράταξη, είτε επειδή είχαν αρνηθή να πάρουν μέρος στον αγώνα είτε επειδή η ιδέα και μόνο ότι θα μπορούσαν να επιζήσουν προκαλούσε εναντίον τους τον φθόνο. **Θουκυδίδου Ιστορίαι, 3, 82.8** [Μετάφραση: Άγγελος Βλάχος]

Με αφορμή τα γεγονότα στην Κέρκυρα ο Θουκυδίδης ερμηνεύει γενικότερα την ανθρώπινη συμπεριφορά στους εμφυλίους πολέμους. Σε ποιο βαθμό οι ισχυρισμοί του ιστορικού (μεταφρασμένο κείμενο) επιβεβαιώνονται από την περιγραφή των γεγονότων στην Κέρκυρα (πρωτότυπο κείμενο);

Μονάδες 10

5. Να γράψετε μία **ομόρριζη λέξη** της Νέας Ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: *ἤγαγον, ἀπεχρῶντο, ὑποσχεῖν, ἐφόνευσον, ὀφειλομένων.*

Μονάδες 10

6. α. Να γράψετε τον τύπο που ζητείται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου (μονάδες 5):

λιμένα: την ίδια πτώση στον πληθυντικό αριθμό

ίκετῶν: την κλητική πτώση στον ενικό αριθμό

πολλοί: το επίρρημα στον συγκριτικό βαθμό

ᾶς: την ονομαστική πτώση στον ενικό αριθμό στο ίδιο γένος

χρημάτων: τη δοτική πτώση στον πληθυντικό αριθμό

- β. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στην υποτακτική ενεστώτα (ίδιο πρόσωπο, φωνή): *ἤγαγον, λάβοιεν, ἔπεισαν, ἐώρων, παρέμεινε.* (μονάδες 5)

Μονάδες 10

7. α. *Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεύσας τὰς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας λαβόντες τοὺς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας.* Στο

παραπάνω απόσπασμα να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους τις υπογραμμισμένες μετοχές (μονάδες 3) και να δικαιολογήσετε τον χαρακτηρισμό σας για τη μετοχή **προσπλεύσας** (μονάδες 2).

β. Οί δὲ πολλοὶ τῶν ἰκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπέισθησαν, ὡς ἐώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο: Στο παραπάνω απόσπασμα να καταγράψετε τρεις επιρρηματικούς προσδιορισμούς του τόπου (μονάδες 3) και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους στο πλαίσιο της συγκεκριμένης ιστορικής αφήγησης (μονάδες 2).

Μονάδες 10

8. Να κατατάξετε τα ακόλουθα γεγονότα στην κατάλληλη χρονική σειρά ξεκινώντας από το παλαιότερο χρονικά (ένδειξη 1) και καταλήγοντας στο νεότερο χρονικά (ένδειξη 5):
- α. Ο Θουκυδίδης τιμωρήθηκε με εξορία, επειδή δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου.
 - β. Στο δεύτερο έτος του Πελοποννησιακού πολέμου ο Θουκυδίδης προσβλήθηκε από τον λοιμό που εξόντωσε το 1/3 του πληθυσμού της Αττικής.
 - γ. Ο Ξενοφώντας πέθανε αφήνοντας πίσω του εκτεταμένο και πολυσχιδές συγγραφικό έργο.
 - δ. Ο Πελοποννησιακός πόλεμος έληξε μετά την ήττα της Αθήνας στους Αιγός ποταμούς.
 - ε. Ο Ξενοφώντας τιμωρήθηκε με εξορία, επειδή ακολούθησε τον Αγησίλαο στη μάχη της Κορώνειας εναντίον του αντισπαρτιατικού συνασπισμού, στον οποίο πρωτοστατούσαν η Αθήνα και η Θήβα.

1 -	2 -	3 -	4 -	5 -
-----	-----	-----	-----	-----

Μονάδες 10

4ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Θουκυδίδου *Ίστορίαι*, 3, 81.2-81.4 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Οι περισσότεροι από τους ικέτες, όσοι δεν πείσθηκαν, βλέποντας τι γινόταν, άρχισαν να σκοτώνουν εκεί, μέσα στον ιερό τόπο, ο ένας τον άλλο, μερικοί κρεμάστηκαν από τα δένδρα και άλλοι αυτοκτονούσαν όπως καθένας μπορούσε. Τις επτά ημέρες που έμεινε εκεί ο Ευρυμέδων, όταν έφθασε με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι σκότωναν όποιους θεωρούσαν εχθρούς τους· τους καταλόγιζαν ότι ήθελαν να καταλύσουν το δημοκρατικό πολίτευμα, στην πραγματικότητα όμως θανατώθηκαν μερικοί και από προσωπικά μίσση και άλλοι για χρήματα που τους οφείλονταν θανατώθηκαν από τους οφειλέτες τους. (μτφ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλου, Αθήνα: Πόλις, 2011)

B. Αλλά οι περισσότεροι από τους ικέτες, όσοι δεν είχαν πειστεί, καθώς έβλεπαν αυτά που γίνονταν, σκότωναν ο ένας τον άλλον εκεί μέσα στον ναό και μερικοί **απαγονίζονταν** από τα δέντρα, ενώ άλλοι **τερμάτιζαν τη ζωή τους**, όπως ο καθένας μπορούσε. Και για επτά μέρες, όσο έμεινε, αφότου ήρθε ο Ευρυμέδοντας με τα εξήντα πλοία, οι Κερκυραίοι εκτελούσαν όσους από τους συμπολίτες τους θεωρούνταν ότι ήταν εχθροί τους, και μολονότι (κάποιοι) **έφεραν ως κατηγορία εναντίον τους ότι προσπαθούσαν να καταλύσουν τη δημοκρατία**, εντούτοις **φονεύθηκαν** μερικοί και για προσωπικές έχθρες και **άλλοι (σκοτώθηκαν) από τους οφειλέτες τους**. (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

** με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου*

2. Οι Κερκυραίοι δημοκρατικοί μετά την αποχώρηση των Πελοποννησίων και την άφιξη του αθηναϊκού στόλου, μόλις αντιλαμβάνονται (*αίσθόμενοι*) ότι δεν απειλούνται από κανέναν, επιδίδονται σε σφαγές χωρίς καμία ηθική αναστολή με βασικό στόχο να εξοντώσουν πλήρως τους πολιτικούς αντιπάλους. Αρχικά, οδήγησαν (*ές τήν πόλιν ἤγαγον*) τους 500 Μεσσηνίους, που αποτελούσαν τα πληρώματα των πλοίων του Νικόστρατου, μέσα στην πόλη με σκοπό την ενίσχυσή τους με εμπειροπόλεμους μαχητές και τον παράλληλο εκφοβισμό των ολιγαρχικών. Στη συνέχεια, οι δημοκρατικοί διέταξαν τα πλοία που είχαν επανδρώσει με ολιγαρχικούς να κάνουν τον περίπλου και να αγκυροβολήσουν στο Υλλαϊκό λιμάνι (*περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα*), το οποίο είχαν από την αρχή των γεγονότων υπό τον πλήρη έλεγχό τους. Με την ενέργεια αυτή ήθελαν να απομακρύνουν τους ευρισκόμενους στα πλοία ολιγαρχικούς από τους

ομοϊδεάτες τους, που βρίσκονταν στην αγορά και στο Ηραίο, για να τους εξοντώσουν χωρίς καμία αντίδραση, πράγμα που έκαναν, μόλις έφτασαν στο Υλλαϊκό λιμάνι.

Σκοτώνουν χωρίς δισταγμό κάθε πολιτικό αντίπαλο που έβρισκαν μπροστά τους (*εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον*) ακόμα και τους ολιγαρχικούς που πείστηκαν να αγωνιστούν μαζί τους για τη σωτηρία της πατρίδας, ενάντια στους ομόφρονές τους (*ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο*). Επιπλέον, έστησαν μια παρωδία δίκης με προαποφασισμένο αποτέλεσμα και θανάτωσαν, αφού τους έπεισαν να δικαστούν, πενήντα ολιγαρχικούς ικέτες στο Ηραίο (*κατέγνωσαν πάντων θάνατον*). Οι δημοκρατικοί έτσι εξαπάτησαν για δεύτερη φορά τους αντιπάλους τους, φανερώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο βαθύ πολιτικό αμοραλισμό και αναληθσία.

3. Ο Θουκυδίδης φαίνεται εδώ πως μέμφεται τον Ευρυμέδοντα και τον θεωρεί υπεύθυνο για την αλληλοσφαγή στην Κέρκυρα. Με τη φράση *«Ἡμέρας τε ἑπτὰ, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευσον»* ο Θουκυδίδης αφήνει να διαφανούν οι ευθύνες του αρχηγού του αθηναϊκού στόλου. Ο Ευρυμέδοντας με τα 60 πλοία του θα μπορούσε να πετύχει ό,τι πέτυχε ο Νικόστρατος με πολύ λιγότερα πλοία, αλλά αυτός από αδιαφορία ή ανικανότητα δεν αναμείχθηκε, αδιαφορώντας για την τύχη των ολιγαρχικών και ανεχόμενος τις ακρότητες και την τρομοκρατία στο νησί. Στην ουσία ενθάρρυνε τη σφαγή με την παρουσία και την ανοχή του, καθώς, όπως αποδείχτηκε από τα ίδια τα γεγονότα, δεν είχε ούτε την ικανότητα ούτε τη βούληση ούτε το ηθικό ανάστημα να ελέγξει την κατάσταση.
4. Ο Θουκυδίδης στο μεταφρασμένο κείμενο προβάλλει την **πλεονεξία**, το να αποκτήσει δηλαδή το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη **φιλοτιμία**, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο. Αυτά είναι που οδήγησαν τις πολιτικές παρατάξεις σε φοβερές και ακραίες πράξεις, όπως οι άδικες καταδικαστικές αποφάσεις, η βίαιη κατάληψη της εξουσίας. Οι αρχηγοί των κομμάτων, μάλιστα, ενώ προσποιούνταν έτσι ότι υπηρετούν την πολιτεία, στην πραγματικότητα ήθελαν να ικανοποιήσουν προσωπικά συμφέροντα και να κορέσουν το μίσος τους. Χαρακτηριστική είναι η φράση του μεταφρασμένου κειμένου ότι *καμιά από τις δύο παρατάξεις δεν είχε κανέναν ηθικό φραγμό κ' εκτιμούσε περισσότερο όσους κατόρθωναν να κρύβουν κάτω από ωραία λόγια φοβερές πράξεις*.

Όλα αυτά επιβεβαιώνονται απόλυτα στο πρωτότυπο κείμενο όπου οι Κερκυραίοι δημοκρατικοί προβαίνουν σε βάνουσες ενέργειες κατά των αντιπάλων τους. Οι ακρότητες και οι θηριωδίες που περιγράφει ο Θουκυδίδης προκύπτουν από την αλαζονεία, το μίσος και τα άγρια ένστικτα. Οι δημοκρατικοί Κερκυραίοι, ασφαλείς μετά την έλευση του αθηναϊκού στόλου, επιδίδονται σε σφαγές χωρίς καμία ηθική αναστολή και σκοτώνουν αδιακρίτως όποιον πολιτικό αντίπαλο έβρισκαν μπροστά τους. Οι δημοκρατικοί ισχυρίζονται ότι φονεύουν τους ολιγαρχικούς που αποπειράθηκαν να καταλύσουν τη δημοκρατία. Πίσω από το πρόσχημα αυτό κρύβονται τα πραγματικά κίνητρα της σφαγής, δηλαδή η προσωπική έχθρα και τα χρέη (*τήν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἔνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαθόντων*). Επομένως, στον εμφύλιο πόλεμο της Κέρκυρας οι αντίπαλοι υπηρετούσαν μόνο τα συμφέροντά τους και τα συμφέροντα της παράταξης στην οποία ανήκαν.

[* *Ο/Η μαθητής/τρια δεν χρειάζεται να εξαντλήσει μία προς μία όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο πρωτότυπο κείμενο, αλλά να τεκμηριώσει την απάντησή του με ενδεικτικά παραδείγματα από το κείμενο.*]

5. διαγωγή, αγωγός, στρατηγός - χρήμα, χρήσιμος, κατάχρηση - σχέση, εποχή, ανεκτικός - φόνος, δολοφονία, φονιάς - όφελος, οφειλή, εξόφληση (και ωφέλεια, επωφελής)

6. α. λιμένας, ικέτα, πλέον, ή, χρήμασι(ν)

β. ἄγωσι(ν), λαμβάνωσι(ν), πείθωσι(ν), ὀρώσι(ν), παραμένη

7. α. *προσπλεούσας*: κατηγορηματική μετοχή (μονάδα 1) γιατί εξαρτάται από τη μετοχή *αἰσθόμενοι* (ρήμα αισθήσεως) και αναφέρεται στο *ναῦς*, που είναι και υποκείμενό της (μονάδες 2)

λαθόντες: επιρρηματική χρονική μετοχή (που δηλώνει το προτερόχρονο) (μονάδα 1)

ὄντας: επιθετική μετοχή (με υποκείμενο τούς *Μεσσηνίους*) (μονάδα 1)

β. *αὐτοῦ*: γενική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο ρήμα *διέφθειρον*

ἐν τῷ ἱερῷ: εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου στο ρήμα *διέφθειρον*

ἐκ τῶν δένδρων: εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου στο ρήμα *ἀπήγχοντο*

Η ιστορική αφήγηση γίνεται πιο άμεση και παραστατική και αποσαφηνίζονται οι συνθήκες κάτω από τις οποίες οι ολιγαρχικοί έθεταν οι ίδιοι τέλος στη ζωή τους, ακόμη και σε ιερούς χώρους, εξαιτίας της απόγνωσής τους.

8. 1-β, 2-α, 3-δ, 4-ε, 5-γ

5ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.2. §1-2

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες· οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι ὄσω ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶπτον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι. Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνοσ Σθενέλαον ἄρμοστήν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ ... τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι».

Μονάδες 30

2. Πώς αποδεικνύεται στο παραπάνω κείμενο η μεγάλη αξία που απέδιδαν οι αρχαίοι Έλληνες στις σπονδές; (μονάδες 4) Ποια ιδιαίτερη σημασία αποκτά ο θεσμός αυτός τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο του πολέμου; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3. Αφού εντοπίσετε **τα ρήματα** που φανερώνουν τις ενέργειες που έκανε ο Λύσανδρος μετά τη νίκη του στους Αιγός Ποταμούς (μονάδες 2), να εξηγήσετε ποια είναι η σημασία της επιλογής χρόνου που χρησιμοποιεί ο ιστορικός, για να δηλώσει αυτές τις ενέργειες (μονάδες 8).

Μονάδες 10

4. Τ' άλλο πρωί με τα χαράματα ο Λύσανδρος έδωσε παράγγελμα στα πληρώματα να φάνε και να επιβιβαστούν· αφού έκαναν όμως όλες τις προετοιμασίες για ναυμαχία και σήκωσαν τις λινάτσες στα πλευρά των πλοίων, πρόσταξε να μην κουνηθεί κανένα από τη θέση του μήτε ν' ανοιχτεί. Με την ανατολή του ήλιου οι Αθηναίοι παρατάχτηκαν κατά μέτωπο έξω από το λιμάνι, έτοιμοι για ναυμαχία· όταν ωστόσο πέρασε η μέρα δίχως ο Λύσανδρος να βγει να τους απαντήσει, επέστρεψαν στους Αιγός Ποταμούς. Τότε ο Λύσανδρος πρόσταξε τα γοργότερα καράβια του ν' ακολουθήσουν τους Αθηναίους, να

παρατηρήσουν τι θα κάνουν μετά την αποβίβασή τους και να γυρίσουν να του αναφέρουν. Στο μεταξύ, ώσπου να επιστρέψουν αυτά, δεν έβγαλε τα πληρώματα από τα πλοία. Τέσσερις μέρες ακολούθησε αυτή την τακτική, και κάθε φορά οι Αθηναίοι έβγαζαν τον στόλο τους στο πέλαγο. **Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.1.§22-24** [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Να περιγράψετε την προσωπικότητα και τις στρατηγικές ικανότητες του Λύσανδρου λαμβάνοντας υπόψη τις αναφορές του Ξενοφώντα και στα δύο κείμενα που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο).

Μονάδες 10

5. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. <i>ὑπεδέχοντο</i>	α. αόρατος
2. <i>έπεσκεύαζεν</i>	β. κατάληψη
3. <i>ἴδοι</i>	γ. περιοχή
4. <i>συλλεγῶσιν</i>	δ. αποσκευή
5. <i>Καταλιπών</i>	ε. αποδεκτός
	ζ. υπόλοιπο
	η. διαλογή

Μονάδες 10

6. α. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου στη γενική ενικού: **Ἀλκιβιάδη, τινά, ὄσω, ἄστν, Καταλιπών**. (μονάδες 5)
- β. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στον ενεστώτα διατηρώντας για τα ρήματα το ίδιο πρόσωπο, έγκλιση και φωνή: **ὑπεδέχοντο, έφυγον, ἴδοι, ἔσεσθαι, έπεσκεύαζεν**. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

7. α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου (μονάδες 5):

Λύσανδρος: είναι στ

άσφάλειαν: είναι στ

τῶν ἐπιτηδείων: εἶναι στ

ἀρμοστήν: εἶναι στ

τὰς ναῦς: εἶναι στ

β. «Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες· οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι».· Ο ιστορικός αφηγείται τα γεγονότα δίνοντας ἔμφαση στη χρονική ακρίβεια. Με ποιους επιρρηματικούς προσδιορισμούς το επιτυγχάνει στο παραπάνω απόσπασμα; (μονάδες 5).

Μονάδες 10

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Ο Ξενοφώντας ακολούθησε τον Αγησίλαο	α. μετά το έτος 355 π.Χ.
2. Ο Ξενοφώντας πεθαίνει	β. στη μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ.) εναντίον των Θηβαίων.
3. Το έργο του Ξενοφώντα δεν διαθέτει	γ. στην οργή των θεών.
4. Ο Ξενοφώντας αποδίδει την ήττα των Σπαρτιατών από τους Θηβαίους	δ. στη μάχη της Κορώνειας (394 π.Χ.) εναντίον του ευρύτερου αντισπαρτιατικού συνασπισμού.
5. Η συγγραφή των <i>Ἑλληνικῶν</i> διακρίνεται από	ε. τη διεισδυτικότητα του έργου του Θουκυδίδη.
	ζ. την περίτεχνη διατύπωση.
	η. το απλοποιημένο αττικό ιδίωμα.

Μονάδες 10

5ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.2. §1-2 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Μετά την τακτοποίηση των υποθέσεών του στη Λάμψακο, ο Λύσανδρος έβαλε πλήρη για το Βυζάντιο και την Καλχηδόνα, όπου οι κάτοικοι τον δέχτηκαν, αφού συμφώνησαν με τις αθηναϊκές φρουρές να τις αφήσουν να φύγουν ανενόχλητες· εκείνοι πάλι που είχαν προδώσει το Βυζάντιο στον Αλκιβιάδη κατέφυγαν πρώτα στον Πόντο κι αργότερα στην Αθήνα, όπου έγιναν Αθηναίοι πολίτες. Στην Αθήνα έστειλε κι ο Λύσανδρος τις αθηναϊκές φρουρές, καθώς κι όσους άλλους Αθηναίους έβρισκε — δεν εγγυόταν ασφάλεια παρά μόνο σ' αυτούς που ταξίδευαν για κει, κι όχι γι' άλλου, με τη σκέψη ότι όσο περισσότεροι μαζεύονταν στην πόλη και στον Πειραιά, τόσο γρηγορότερα θα τους τέλειωναν τα τρόφιμα. (μτφ. Ρ. Ρούφου, Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ, 2012)

B. Αφού ο Λύσανδρος **ρύθμισε την κατάσταση στη Λάμψακο**, έπλεε εναντίον του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας (Χαλκηδόνας). Οι κάτοικοι τον δέχτηκαν, αφού άφησαν τους φρουρούς των Αθηναίων να φύγουν **με επίσημη συμφωνία**· αυτοί, πάλι, που παρέδωσαν με προδοσία στον Αλκιβιάδη το Βυζάντιο, κατέφυγαν πρώτα στον Πόντο, ύστερα στην Αθήνα και έγιναν Αθηναίοι πολίτες. Ο Λύσανδρος και τους φρουρούς των Αθηναίων και αν κάποιον άλλον Αθηναίο έβλεπε κάπου, τους έστειλε στην Αθήνα δίνοντας ασφάλεια σ' αυτούς που μόνο για εκεί έπλεαν και όχι για άλλο μέρος, επειδή γνώριζε ότι, όσο περισσότεροι συγκεντρωθούν στην πόλη της Αθήνας και στον Πειραιά, τόσο γρηγορότερα θα υπάρξει **έλλειψη** των εφοδίων. (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

** με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου*

2. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας παρέδωσαν τις πόλεις τους στον Λύσανδρο, αφού πρώτα εξασφάλισαν την ασφαλή αποχώρηση για τους άνδρες της αθηναϊκής φρουράς με σπονδές αφιερωμένες στους θεούς (*τούς τῶν Αθηναίων φρουρούς ὑποσπόνδους ἀφέντες*). Ο όρος *υπόσπονδος* αναφέρεται γενικότερα σε ηττημένους που παραδόθηκαν στους νικητές ή σε νεκρούς πολέμου που οι δικοί τους παραδέχθηκαν την ήττα τους και ζήτησαν από τους νικητές άδεια να παραλάβουν τα σώματα για ταφή. (μονάδες 4)

Οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας δεν φέρονται εκδικητικά στους ανίσχυρους πλέον Αθηναίους φρουρούς, αντιθέτως με σεβασμό στον ηττημένο τούς απομακρύνουν από την περιοχή «υπό την προστασία των θεών». Παρά τη διαφορά του

πολιτεύματος ανάμεσα στη Σπάρτη και στην Αθήνα και παρά τη βιαιότητα των συγκρούσεων εξακολουθούν να υπάρχουν θεσμοί σεβαστοί από τους δύο αντιπάλους. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι η πράξη τους στηρίζεται σε αξίες βαθιά ριζωμένες στη θρησκευτική συνείδηση των Ελλήνων, οι οποίες αποτελούν, ακόμη και σε περίοδο πολέμου, συνεκτικό δεσμό της κοινωνίας της εποχής, πέρα και πάνω από οποιοσδήποτε διαφορές μεταξύ των πόλεων-κρατών. (μονάδες 6)

3. Τα ρήματα που αποδίδουν τις ενέργειες του Λύσανδρου μετά τη νίκη του στους Αιγός Ποταμούς είναι: *κατεστήσατο, ἔπλει, ἀπέπεμπεν, ἐπεσκεύαζεν*. Ο Ξενοφώντας χρησιμοποιεί τον αόριστο (*κατεστήσατο*), για να διατυπώσει την ολοκλήρωση των ενεργειών για σπαρτιατική κυριαρχία στην περιοχή της Λαμψάκου. Στη συνέχεια, χρησιμοποιεί τους παρατατικούς (*ἔπλει, ἐπεσκεύαζεν*), για να δηλώσει την παρατεταμένη διάρκεια των ενεργειών αυτών, που περιγράφουν την προσεκτική υλοποίηση κάθε βήματος του σχεδίου του για κατάληψη της Αθήνας χωρίς να κάνει βιαστικές κινήσεις. Τέλος, με τη χρήση του παρατατικού (*ἀπέπεμπεν*) δηλώνεται η επαναλαμβανόμενη προσπάθειά του να αυξήσει τον πληθυσμό της Αθήνας, για να δυσχεράνει ακόμη περισσότερο την ήδη επιβαρυνόμενη κατάσταση που επικρατεί στην πόλη.
4. Ο Ξενοφώντας σκιαγραφεί με επιδέξιο τρόπο την προσωπικότητα του Λύσανδρου μέσω των ενεργειών του πριν και μετά τη ναυμαχία στους Αιγός Ποταμούς. Πιο συγκεκριμένα, πριν από τη ναυμαχία ο Λύσανδρος εμφανίζεται οργανωτικός και μεθοδικός, καθώς καταστρώνει προσεκτικά ένα σχέδιο αιφνιδιασμού των Αθηναίων, χωρίς να υποτιμά τις ικανότητες των αντιπάλων και να υπερεκτιμά τις δικές του δυνάμεις. Μελετά τις θέσεις και τις συνήθειες των Αθηναίων, συλλέγει πληροφορίες και προσπαθεί να εντοπίσει τις αδυναμίες τους. Υπομονετικός και ψύχραιμος, διατηρώντας τα πληρώματά του πάντοτε σε ετοιμότητα, αφήνει τους Αθηναίους να πιστεύουν ότι δεν πρόκειται να τους επιτεθεί, με αποτέλεσμα εκείνοι, όπως γνωρίζουμε, να επαναπαυτούν και να αδρανήσουν. Απώτερος σκοπός του, βέβαια, είναι να αποκτήσει το πλεονέκτημα του αιφνιδιασμού, αφού γνωρίζει πολύ καλά τη ναυτική ικανότητα του αθηναϊκού στόλου στην ανοιχτή θάλασσα. (μονάδες 5)

Οι καλά οργανωμένες κινήσεις του και η μεθοδικότητά του συνεχίζονται και αμέσως μετά τη νίκη του στη ναυμαχία. Ειδικότερα, επιδιώκει με σύνεση όχι μόνο να διασφαλίσει την κυριαρχία της Σπάρτης στην κατακτημένη πλέον περιοχή της Λαμψάκου, αλλά και να τη διευρύνει στις πόλεις του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας, που έχουν στρατηγική σημασία.

Τοποθετεί Σπαρτιάτη αρμοστή και έτσι ελέγχει τους θαλάσσιους δρόμους ανεφοδιασμού της Αθήνας. Παρουσιάζεται διορατικός, καθώς προβλέπει την έλλειψη τροφίμων που θα εμφανιστεί στην πολιορκημένη Αθήνα, αλλά και πολύ προσεκτικός στην υλοποίηση του σχεδίου του για την τελική παράδοση της πόλης των Αθηνών. Τέλος, με τη μετάβασή του στη Λάμψακο και την επισκευή των πλοίων οργανώνει με ασφάλεια και την αποχώρησή του από την περιοχή. (μονάδες 5)

5. 1-ε, 2-δ, 3-α, 4-η, 5-ζ

6. α. Άλκιβιάδου, τινός, ὄσου, ἄστεως, καταλιπόντος
β. ὑποδέχονται, φεύγουσι(ν), ὄρῳ-ὄρῳῃ, εἶναι, ἐπισκευάζει

7. α.

Λύσανδρος: είναι υποκείμενο στο (ρήμα) *ἀπέπεμπεν* [και στις μετοχές *διδούς* και *εἰδῶς*]

ἀσφάλειαν: είναι (άμεσο) αντικείμενο στη (μετοχή) *διδούς*

τῶν ἐπιτηδείων: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο (ουσιαστικό) *ἔνδειαν*

ἀρμοστήν: είναι κατηγορούμενο (του αντικειμένου) στο (κύριο όνομα) *Σθενέλαον*

ναῦς: είναι αντικείμενο στο (ρήμα) *ἐπεσκεύαζεν*

β. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο (μονάδες 2), ἀφέντες, τότε, ὕστερον (μονάδες 3)

8. 1-δ, 2-α, 3-ε, 4-γ, 5-η

6ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.2. §16-19

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἤξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα. Πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὅτι τις λέγοι ὁμολογήσειν. Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχει, εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα ἠρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίου εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτῶμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπαν ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. Ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἧ ἄντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Τοιούτων δὲ ὄντων ... ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους».

Μονάδες 30

2. Για ποιους λόγους οι Λακεδαιμόνιοι «ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν» (μονάδες 6) και ποια ἦταν η σημασία αυτῶν των τειχῶν για τους Αθηναίους (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3. Για ποιον λόγο πιστεύετε ὅτι οι Αθηναῖοι επέλεξαν αρχικά τον Θηραμένη, έναν ολιγαρχικό, να διαπραγματευτεί με τους Λακεδαιμονίους (μονάδες 4) και πῶς θα χαρακτηρίζατε τη στάση του κατά τη διάρκεια αυτῶν των διαπραγματεύσεων (μονάδες 6);

Μονάδες 10

4. Στο μεταξύ ο Λύσανδρος οδήγησε τα πλοία, τους αιχμαλώτους (ανάμεσα σ' αυτούς ἦταν ο Φιλοκλής, ο Αδείμαντος κι ἄλλοι στρατηγοί) και τ' ἄλλα λάφυρα στη Λάμψακο. Την ἴδια μέρα της νίκης του ἐξάλλου ἐστεύει τον Θεόπομπο τον Μιλήσιο, τον κουρσάρο, ν'

αναγγείλει τα γεγονότα στη Λακεδαίμονα· αυτός έφτασε εκεί τη μεθεπόμενη μέρα κι έδωσε αναφορά. Έπειτα ο Λύσανδρος συγκέντρωσε τους συμμάχους και τους είπε να συσκεφθούν για την τύχη των αιχμαλώτων. Τότε κατηγορήθηκαν για πολλά οι Αθηναίοι: για εγκλήματα που είχαν κάνει και γι' άλλα που είχε ψηφίσει η Συνέλευσή τους να κάνουν αν κέρδιζαν τη ναυμαχία — να κόψουν το δεξί χέρι σ' όλους τους αιχμαλώτους. Τους κατηγορήσαν κι ότι είχαν ρίξει στη θάλασσα ολόκληρο το πλήρωμα των πολεμικών που 'χαν στα χέρια τους, ενός ανδριώτικου κι ενός κορινθιακού· ο Φιλοκλής ήταν ο Αθηναίος στρατηγός που τους εξόντωσε. Ειπώθηκαν κι άλλα πολλά, κι αποφασίστηκε να εκτελέσουν όσους αιχμαλώτους ήταν Αθηναίοι εκτός από τον Αδείμαντο (αυτός μονάχος, στη Συνέλευση, είχε εναντιωθεί στο κόψιμο των χεριών — μερικοί μάλιστα τον κατηγορήσαν ότι προδίδει τον στόλο). **Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.1.§30-32** [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Ποια ήταν η στάση των Κορινθίων, των Θηβαίων και άλλων Ελλήνων απέναντι στους Αθηναίους κατά την κρίσιμη συνεδρίαση στη Σπάρτη και για ποιους λόγους; Στην απάντησή σας να λάβετε υπόψη και τα δύο κείμενα που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο).

Μονάδες 10

5. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **σχολείο, διατήρηση, έλλειψη, κυριότητα, δημοκρατία.**

Μονάδες 10

6. α. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις στον άλλο αριθμό από αυτόν βρίσκονται, στην ίδια πτώση και στο ίδιο γένος: **όντων, πόλιν, τειχῶν, ταῦτα, Αθηναίοις.** (μονάδες 5)
β. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στον αόριστο (ίδιο πρόσωπο, έγκλιση, φωνή): **διέτριβε, έπιλελοιπέναι, κελεύοι άγγελοῦντα, καλεῖν.** (μονάδες 5)

Μονάδες 10

7. α. Να επιλέξετε από το πρωτότυπο κείμενο **έναν** (1) για κάθε περίπτωση τρόπο δήλωσης του **χρόνου** και να τον εντάξετε στον παρακάτω πίνακα :

ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΕΠΙΡΡΗΜΑ	ΠΛΑΓΙΑ ΠΤΩΣΗ	ΜΕΤΟΧΗ	ΠΡΟΤΑΣΗ

--	--	--	--

(μονάδες 5)

β. Να βρείτε το υποκείμενο της μετοχής **βουλόμενοι** και το υποκείμενο του απαρεμφάτου **είναι** (μονάδες 2) χαρακτηρίζοντας τη μετοχή ως συνημμένη ή απόλυτη (μονάδα 1) και σημειώνοντας στην περίπτωση του απαρεμφάτου το εάν λειτουργεί το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή της ετεροπροσωπίας. (μονάδες 2).

Μονάδες 10

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

Α	Β
1. Η στρατιωτική δράση του Ξενοφώντα σχετίζεται με	α. τις ηγετικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε για την επιστροφή των μισθοφόρων από τη Μικρά Ασία στην Ελλάδα.
	β. την προσπάθειά του να σώσει την Αμφίπολη από την επίθεση των Σπαρτιατών.
2. Ο Ξενοφώντας πέθανε	α. στον Σκιλλούντα, κοντά στην Ολυμπία, όπου ζούσε μετά την εξορία του από την Αθήνα.
	β. στην Αθήνα μετά το 355 π.Χ., όπου επέστρεψε μετά την προσέγγιση Αθηναίων και Σπαρτιατών.
3. Ο Ξενοφώντας εξιστορεί τον Πελοποννησιακό πόλεμο	α. από την έναρξη του πολέμου έως το 411 π.Χ.
	β. από το 411 π.Χ. έως το τέλος του.
4. Στα Έλληνικά η γραφή του Ξενοφώντα χαρακτηρίζεται από	α. μακροπερίοδο λόγο και πολλούς προσδιορισμούς της αιτίας.
	β. απόλυτη ακρίβεια της περιγραφής των χώρων που εξελίχθηκαν τα γεγονότα.
5. Ο Ξενοφώντας παρουσιάζει	α. με θαυμασμό τις ενέργειες των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα.
	β. με εντιμότητα τις αγκυριότητες του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα.

Μονάδες 10

6ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.2. §16-19 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Εκεί βρίσκονταν τα πράγματα, όταν ο Θηραμένης είπε στη Συνέλευση ότι αν θελήσουν να τον στείλουν στον Λύσανδρο θα ξέρει, γυρίζοντας, για ποιόν λόγο είν' ανένδοτοι οι Λακεδαιμόνιοι στο ζήτημα των Τειχών — αν το κάνουν με σκοπό να υποδουλώσουν την πόλη ή για να 'χουν κάποια εγγύηση. Όταν τον έστειλαν, έμεινε κοντά στον Λύσανδρο περισσότερο από τρεις μήνες, παραφυλάγοντας την ώρα που οι τροφές θα σώνονταν ολωσδιόλου κι οι Αθηναίοι θα 'ταν πρόθυμοι να δεχτούν ό,τι τους έλεγαν. Γύρισε λοιπόν τον τέταρτο μήνα κι ανέφερε στη Συνέλευση ότι τάχα ο Λύσανδρος δεν τον άφηνε ως τότε να φύγει, και τώρα του λέει να πάει στη Λακεδαίμονα επειδή δεν έχει ο ίδιος εξουσία ν' απαντήσει στις ερωτήσεις του, παρά μόνο οι έφοροι. (μτφ. Ρ. Ρούφου, Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ, 2012)

B. Ενώ έτσι είχαν τα πράγματα, ο Θηραμένης είπε στην Εκκλησία του Δήμου ότι, αν θέλουν να στείλουν **αυτόν τον ίδιο** στον Λύσανδρο, **θα επιστρέψει γνωρίζοντας** αν οι Λακεδαιμόνιοι **επιμένουν για** την κατεδάφιση των τειχών, επειδή θέλουν να **υποδουλώσουν την πόλη, ή ως εγγύηση**. Όταν, λοιπόν, τον έστειλαν, έμεινε κοντά στον Λύσανδρο τρεις μήνες και περισσότερο **καιροφυλακτώντας** πότε οι Αθηναίοι σκόπευαν **εξαιτίας της** παντελούς **έλλειψης** των τροφίμων να **συμφωνήσουν** σε ό,τι κάποιος θα τους πρότεινε. Όταν γύρισε τον τέταρτο μήνα, ανακοίνωσε στην Εκκλησία του Δήμου ότι τάχα ο Λύσανδρος **τον κρατούσε** αιχμάλωτο **έως τότε** και έπειτα (ότι) τον διέταξε να μεταβεί στη Σπάρτη· γιατί (του έλεγε ότι) δεν ήταν **αρμόδιος** αυτός για όσα τον ρωτούσε, αλλά οι έφοροι. (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

** με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου*

2. Στην Αθήνα υπάρχει προβληματισμός για τη σκοπιμότητα της πρότασης των Λακεδαιμονίων για άμεση κατεδάφιση των αθηναϊκών τειχών ως όρο της επικείμενης ειρήνης. Πράγματι οι Λακεδαιμόνιοι είχαν αντιταχθεί από την πρώτη κιόλας στιγμή στην οικοδόμηση των αθηναϊκών τειχών, αμέσως μετά τον τερματισμό των Περσικών πολέμων, καθώς θεωρούσαν τα τείχη της Αθήνας επικίνδυνα για τη δική τους ασφάλεια. Τις διαπραγματεύσεις αναλαμβάνει, λοιπόν, ο Θηραμένης, προκειμένου να διαπιστώσει τις προθέσεις των Λακεδαιμονίων αν, δηλαδή, η πρότασή τους που οφείλεται στη μακρόχρονη δυσαρέσκειά τους για την αθηναϊκή οχύρωση, επιδιώκει την πλήρη

καταστροφή της Αθήνας και τον εξανδραποδισμό των πολιτών της ή αν αποτελεί εγγύηση για την ειρήνη με την έννοια ότι δεν θα τους απειλήσουν ξανά στο μέλλον οι Αθηναίοι στηριζόμενοι στα απόρθητα τείχη τους. (μονάδες 6)

Από την άλλη είναι γνωστό ότι η Αθήνα στήριξε τη δύναμή της στο ναυτικό της και στα τείχη της. Και τα δύο οφείλονται κατά μεγάλο μέρος στη διορατικότητα του Θεμιστοκλή, όπως αναφέρουν άλλες γραπτές πηγές. Άλλωστε αυτά τα τείχη ήταν που την προφύλαξαν από τις συνεχιζόμενες πολιορκίες στις διάφορες φάσεις του πολέμου. Ωστόσο, η έσχατη κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει η Αθήνα λόγω του λιμού δεν άφηνε πολλά περιθώρια επιλογής στους Αθηναίους, που, παρά την ασφάλεια και την αίγλη που τους προσέδιδαν τα τείχη, δέχτηκαν τελικά να τα κατεδαφίσουν χάριν της ειρήνης. (μονάδες 4)

3. Οι Αθηναίοι επέλεξαν τον Θηραμένη για τις πρώτες διαπραγματεύσεις με τους Λακεδαιμόνιους, επειδή ήταν μετριοπαθής ολιγαρχικός, γεγονός που πιθανόν να διευκόλυνε τις διπλωματικές συζητήσεις, καθώς θα υπήρχε μεγαλύτερη εμπιστοσύνη εκ μέρους των Λακεδαιμονίων, με αποτέλεσμα οι όροι της συνθηκολόγησης να είναι ευνοϊκότεροι για την Αθήνα. Ήταν τέτοια η εμπιστοσύνη που όταν επέστρεψε μετά από 4 μήνες προχώρησαν στην εκλογή του ως απεσταλμένου με απόλυτη εξουσία (*αύτοκράτωρ*) δίνοντας στον Θηραμένη την απόλυτη ελευθερία να διαπραγματευτεί όπως έκρινε ο ίδιος καλύτερα. (μονάδες 4)

Όμως, η προηγούμενη πολύμηνη καθυστέρηση της αθηναϊκής αντιπροσωπείας και τα προβλήματα που αυτή προκάλεσε, αποδεικνύουν πως στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Θηραμένης λειτουργούσε τουλάχιστον ύποπτα, με γνώμονα κυρίως το προσωπικό του συμφέρον και όχι το συμφέρον της Αθήνας, χωρίς να έχει ενδοιασμούς ή ηθικούς φραγμούς. Ο Ξενοφώντας αποδίδει ξεκάθαρα τη μεγάλη χρονοτριβή σε συμπαιγνία με τον Λύσανδρο, αφήνοντας να καταλάβουμε πως πρόκειται για έναν άνθρωπο φιλόδοξο, διπρόσωπο και καιροσκόπο, που δεν διστάζει να εκμεταλλευτεί τη δυστυχία της πόλης του, προκειμένου να ικανοποιήσει τις προσωπικές του επιδιώξεις και να εκμεταλλευτεί τις πολιτικές συγκυρίες. (μονάδες 6)

4. Στη Συνέλευση που συγκάλεσαν οι Λακεδαιμόνιοι, πολλοί άλλοι Έλληνες, και κυρίως οι Κορίνθιοι κι οι Θηβαίοι, είπαν ότι δεν πρέπει να συνθηκολογήσουν με τους Αθηναίους, αλλά να τους αφανίσουν (*μη σπένδεσθαι Αθηναίοις, ἀλλ' ἔξαιρειν*). Η έντονη αυτή εμπάθεια των δύο αυτών πόλεων απέναντι στην Αθήνα δικαιολογείται ιστορικά π.χ.

εξαιτίας του οικονομικού ανταγωνισμού και της διαχρονικής αντιπαλότητας με τη γειτονική Αθήνα. Ωστόσο, μία από τις βασικές αιτίες γι' αυτή τη σκληρή στάση μπορεί να θεωρηθεί το γεγονός ότι οι Αθηναίοι κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου επέδειξαν συχνά αλαζονική και βίαιη συμπεριφορά σε εχθρούς και συμμάχους παραβιάζοντας άγραφους νόμους και κανόνες, διαπράττοντας σειρά εγκλημάτων και παρανομιών, όπως φαίνεται και στο μεταφρασμένο απόσπασμα. Είναι χαρακτηριστικό το ψήφισμά τους «να κόψουν το δεξί χέρι σ' όλους τους αιχμαλώτους, αν κέρδιζαν τη ναυμαχία» στους Αιγός ποταμούς ή η προηγούμενη πράξη τους να ρίξουν τα πληρώματα των αντιπάλων τους στη θάλασσα. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι τόσο μετά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς, στο συμβούλιο που συγκάλεσε ο Λύσανδρος για την τύχη των αιχμαλώτων, όσο και στη Συνέλευση της Σπάρτης να επικρατεί η ίδια διάθεση για αυστηρή και παραδειγματική τιμωρία των Αθηναίων. Οι υπόλοιποι Έλληνες βλέπουν στο πρόσωπο των ηττημένων Αθηναίων όχι τον αδύναμο και ταπεινωμένο άνθρωπο μετά τη συντριβή του ή έστω τον αντίπαλο, αλλά τους δυνάστες και εγκληματίες πολέμου Αθηναίους.

5. άντέχουσι - κατέχοι, έπιτηρών, έπιλελοιπένοι, κύριος-κυρίους, αυτόκράτωρ- αυτόκράτορες
6. α. όντος, πόλεις, τείχους, τοῦτο, Ἀθηναίω
β. διέτριψε, έπιλιπεῖν, κελεύσοι, άγγείλαντα, καλέσαι
7. α.

ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΕΠΙΡΡΗΜΑ	ΠΛΑΓΙΑ ΠΤΩΣΗ	ΜΕΤΟΧΗ	ΠΡΟΤΑΣΗ
Μετά ταῦτα μετά ταῦτα	τέως εἶτα	μήνας μηνί	Πεμφθεις έρωτώμενοι	έπει ἦσαν έν Σελλασία Ἐπει δ' ἦκον

β. **βουλόμενοι**: υποκείμενο της μετοχής εννοείται το *Λακεδαιμόνιοι* και είναι συνημμένη (στο υποκείμενο του ρήματος *άντέχουσι*) (μονάδες 2) **εἶναι**: υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι το *έκείνους* και έχουμε ετεροπροσωπία (το απαρέμφατο *εἶναι* αντικείμενο στο ρήμα *άποκρίναιτο* του οποίου υποκείμενο είναι ο *Λύσανδρος*) (μονάδες 3)

8. 1-α, 2-β, 3-β, 4-β, 5-β

7ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.2. §20-22

ΚΕΙΜΕΝΟ

Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἠγῶνται. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέρον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. **Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν·** οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ ὑστεραία ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρῆ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περαιορεῖν. Ἀντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν ... μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν.»

Μονάδες 30

2. Να παρουσιάσετε τους ὅρους της συνθηκολόγησης που προτείνουν οι Λακεδαιμόνιοι διακρίνοντας τον βασικό ὄρο ἀπὸ εκείνους που αποτελοῦν προϋπόθεση για τὴν υλοποίησή του (μονάδες 6), αιτιολογώντας τὴν ἐπιλογή σας (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3. «προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης...περαιορεῖν»: Τι πρότεινε ο Θηραμένης στους Αθηναίους (μονάδες 6) καὶ ποια ἦταν ἡ ἀντίδρασή τους (μονάδες 4);

Μονάδες 10

4. Αργότερα ὡστόσο ἀρχισαν νὰ καταστρώνουν σχέδια γιὰ νὰ ἐπιβάλουν τὴν ἀνεξέλεγκτη κυριαρχία τους στὴν πόλη. Το πρῶτο βῆμα ἦταν νὰ στείλουν στὴ Λακεδαίμονα τὸν Αἰσχίνη καὶ τὸν Ἀριστοτέλη, γιὰ νὰ πείσουν τὸν Λύσανδρο νὰ ἐνεργήσει νὰ τους δοθεῖ φρουρά — που ὑπόσχονταν νὰ συντηροῦν αὐτοί— «ὡσπου νὰ βγάλουν ἀπὸ τὴ μέση τὰ κακὰ στοιχεῖα καὶ νὰ οργανώσουν τὸ καθεστῶς». Εκείνος πείστηκε καὶ φρόντισε νὰ τους δώσουν τὴ φρουρά με τὸν Καλλίβιο γιὰ ἀρμοστή. Μόλις οἱ Τριάντα πήραν τὴ φρουρά, βάλθηκαν νὰ καλοπιάνουν με κάθε τρόπο τὸν Καλλίβιο, γιὰ νὰ ἐγκρίνει ὅλες τους τὶς πράξεις· αὐτὸς πάλι τους ἔδινε στρατιῶτες ἀπὸ τὴ φρουρά, που τους βοηθοῦσαν νὰ συλλάβουν ὁποιοὺς

ήθελαν — όχι πια «κακά στοιχεία» κι ασήμαντα πρόσωπα, αλλ' αποδώ και μπρος όποιον τους δημιουργούσε τη υποψία ότι δεν θ' ανεχόταν τον παραγκωνισμό του κι ότι, αν δοκίμαζε ν' αντιδράσει, θα 'βρισκε πολλούς συμπαραστάτες. **Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.3.§13-14** [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Πώς οι Αθηναίοι υποδέχτηκαν την πρεσβεία τους από τη Σπάρτη (μονάδες 4) και γιατί οι ελπίδες τους για μία νέα αρχή μετά το τέλος του πολέμου διαψεύστηκαν (μονάδες 6); Στην απάντησή σας να λάβετε υπόψη και τα δύο κείμενα που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο).

Μονάδες 10

5. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ορθή σημασία** της σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντα:

A	B
1. καθελόντας	α. γκρεμίζω β. επιλέγω
2. φυγάδας	α. εξόριστος β. δραπέτης
3. ἔπεσθαι	α. οδηγώ β. ακολουθώ
4. λιμῶ	α. αρρώστια β. πείνα
5. Ἀντειπόντων	α. φέρνω αντίρρηση β. διαψεύδω

Μονάδες 10

6. α. Να γράψετε τον ίδιο τύπο στον άλλο αριθμό από αυτόν που βρίσκονται: **κινδύνοις, τείχη, θάλατταν, πρέσβεις, τινων**. (μονάδες 5)
β. Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου των παρακάτω ρηματικών τύπων στη φωνή που βρίσκονται: **γενομένοις, έποιοῦντο, νομίζοντας, λέγων, πείθεσθαι**. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

7. α. Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των παρακάτω ρηματικών τύπων: **άνδραποδιεῖν, ἔπεσθαι, χρή, Αντειπόντων, ἔδοξε.** (μονάδες 5)
- β. **Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν·** Να γράψετε τη δευτερεύουσα πρόταση που υπάρχει στην παραπάνω ημιπερίοδο (μονάδες 2). Να τη χαρακτηρίσετε ως προς το είδος της, τον τρόπο εισαγωγής και τη λειτουργία της. (μονάδες 3)

Μονάδες 10

8. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

Ο Ξενοφώντας

- α. έζησε τις περιπέτειες της Αθήνας στα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου μέχρι την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 403 π.Χ.
- β. επέστρεψε στην Αθήνα από την εξορία μετά την προσέγγιση Αθηναίων και Σπαρτιατών εναντίον των Θηβαίων.
- γ. έγραψε ιστορικά, ρητορικά και διδακτικά έργα.
- δ. διαθέτει τη βαθειά φιλοσοφημένη σκέψη και τη διεισδυτικότητα του Θουκυδίδη.
- ε. ξεχώριζε από τους ιστορικούς του 4^{ου} αι. π.Χ. για την απλότητα του ύφους, την καθαρότητα των νοημάτων, την ποικιλία των θεμάτων και των ενδιαφερόντων του.

Μονάδες 10

7ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος *Ἑλληνικά*, 2.2. §20-22 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Οι Λακεδαιμόνιοι όμως δήλωσαν ότι αρνούνται να υποδουλώσουν πόλη ελληνική που τόσες υπηρεσίες είχε προσφέρει τον καιρό του μεγαλύτερου κινδύνου που είχε απειλήσει ποτέ την Ελλάδα· δέχτηκαν λοιπόν να γίνει ειρήνη με τον όρο ότι οι Αθηναίοι θα γκρεμίσουν τα Μακρά Τείχη και τα τείχη του Πειραιά, θα παραδώσουν όλα τους τα πλοία εκτός από δώδεκα, θα φέρουν πίσω τούς εξόριστους, θα ἔχουν τους ίδιους εχθρούς και φίλους με τους Λακεδαιμονίους και θα εκστρατεύουν μαζί τους στη στεριά και στη θάλασσα, όπου τους οδηγούν αυτοί. Μ' αυτό το μήνυμα επέστρεψαν ο Θηραμένης κι οι άλλοι πρέσβεις στην Αθήνα. Καθώς έμπαιναν στην πόλη, τους περικύκλωσε πλήθος κόσμου, τρέμοντας μην τυχόν γύριζαν άπρακτοι· (μτφ. Ρ. Ρούφου, Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ, 2012)

B. Οι Λακεδαιμόνιοι, όμως, είπαν ότι δεν θα υποδουλώσουν μια πόλη ελληνική που είχε προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στους πολύ μεγάλους κινδύνους που απείλησαν την Ελλάδα· γι' αυτό δέχονταν να κάνουν ειρήνη **υπό τον όρο** (οι Αθηναίοι), αφού **γκρεμίσουν** τα Μακρά Τείχη και τα τείχη του Πειραιά, κι αφού παραδώσουν τα πλοία τους εκτός από δώδεκα και κι αφού **φέρουν πίσω** τους εξόριστους, **να ακολουθούν** τους Λακεδαιμονίους και στην ξηρά και στη θάλασσα, όπου τους οδηγούν αυτοί, έχοντας τον ίδιο (μ' αυτούς) εχθρό και φίλο. Ο Θηραμένης και οι πρέσβεις που ήταν μαζί του, μετέφεραν αυτούς τους όρους στην Αθήνα. Όταν **εισέρχονταν** στην πόλη, **τους περικύκλωνε** πολύς λαός, επειδή φοβούνταν μήπως γύρισαν άπρακτοι· (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

** με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου*

2. Οι όροι που οι Λακεδαιμόνιοι έθεσαν στους Αθηναίους έχουν ως στόχο την πλήρη υποταγή της Αθήνας στη Σπάρτη. Συγκεκριμένα, οι Αθηναίοι έπρεπε πρώτα α) να γκρεμίσουν τα μακρά τείχη και τα τείχη του Πειραιά (*καθελόντας*), β) να παραδώσουν τα πλοία τους εκτός από δώδεκα (*παραδόντας*), γ) να δεχτούν πίσω όσους είχαν εξοριστεί λόγω των ολιγαρχικών φρονημάτων τους (*καθέντας*), και δ) να έχουν από εδώ και στο εξής κοινούς φίλους και εχθρούς με τη Σπάρτη (*νομίζοντας*) διαλύοντας ουσιαστικά την αθηναϊκή συμμαχία. Οι τέσσερις αυτοί όροι λειτουργούν ως προϋπόθεση για την υλοποίηση του βασικού όρου, ο οποίος είναι οι Αθηναίοι να ακολουθούν (*ἔπεσθαι*) στο

μέλλον τους Λακεδαιμόνιους σε κάθε πολεμική δραστηριότητα τόσο στη θάλασσα όσο και στην ξηρά. (μονάδες 6)

Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι ο κύριος όρος δηλώνεται με ένα απαρέμφατο (*ἔπεσθαι*) ενώ οι προκαταρκτικοί όροι δηλώνονται με μετοχικά σύνολα (*καθελόντας, παραδόντας, καθέντας, νομίζοντας*). Ειδικότερα, οι τρεις πρώτες μετοχές είναι σε χρόνο αόριστο (*καθελόντας, παραδόντας, καθέντας*) εκφράζοντας έτσι το προτερόχρονο σε σχέση με τον κύριο όρο, καθώς αποτελούν πράξεις που θα γίνουν μια φορά με την αποδοχή της συνθήκης, ενώ η τέταρτη μετοχή και το απαρέμφατο βρίσκονται στον ενεστώτα (*νομίζοντας, ἐφ' ᾧ ἔπεσθαι*) για να εκφράσουν διάρκεια και πράξη εξακολουθητική στο παρόν και στο μέλλον. (μονάδες 4)

3. Ο Θηραμένης και οι άλλοι πρέσβεις μετέφεραν ως απλοί αγγελιοφόροι τους σκληρούς όρους της ειρήνης που τους πρότειναν οι Λακεδαιμόνιοι. Ο Θηραμένης, μάλιστα, πρώτος μίλησε στην Εκκλησία του Δήμου και πρότεινε να τους αποδεχτούν και κυρίως να ανεχτούν την κατεδάφιση των τειχών' όρος που αποτελεί και το ισχυρότερο πλήγμα στο ηθικό των Αθηναίων (*προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαιρεῖν*). Στη ιστορική αφήγηση του Ξενοφώντα διακρίνουμε τη διάρκεια και την ένταση των συζητήσεων με τη χρήση του παρατατικού *προηγόρει*, αλλά και την προσπάθεια του Θηραμένη να επιβάλει τους όρους (*δεοντολογική διατύπωση ὡς χρή*) χωρίς να αφήνει και πολλά περιθώρια διαπραγματεύσεων και αντιρρήσεων στο πλαίσιο της Εκκλησίας του Δήμου. (μονάδες 6)
- Πράγματι, η απήχηση των προτάσεων του Θηραμένη ήταν μεγάλη. Μερικοί έφεραν αντιρρήσεις, προφανώς γιατί θεωρούσαν τους όρους ιδιαίτερα σκληρούς και υποτιμητικούς για την Αθήνα. Οι περισσότεροι, όμως, Αθηναίοι συμφώνησαν να τους αποδεχτούν, καθώς είχαν συνειδητοποιήσει ότι δεν υπήρχε πλέον εναλλακτική λύση λόγω της φυσικής εξάντλησης από τη συνεχιζόμενη πολιορκία και την πείνα (*διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ*). Η τελική απόφαση της Εκκλησίας του Δήμου υπογραμμίζεται με το *ἔδοξεν* και φανερώνει την απελπιστική θέση των Αθηναίων. (μονάδες 4)
4. Οι Αθηναίοι έσπευσαν να βρεθούν κοντά στα μέλη της αντιπροσωπείας που επέστρεψε από τη Σπάρτη προκειμένου να ενημερωθούν για τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων με τους Λακεδαιμόνιους. Η αγωνία, η απελπισία και ο φόβος για την επόμενη μέρα (*Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι*

ἤκοιεν) είχαν κορυφωθεί λόγω του μεγάλου αριθμού των νεκρών από την έλλειψη τροφίμων (οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῶ λιμῶ). Γι' αυτό και τελικά οι περισσότεροι αποδέχονται την ειρήνη με ανακούφιση και ρεαλισμό έχοντας την πεποίθηση ότι τα δύσκολα πέρασαν, αλλά και την ελπίδα ότι μία νέα αρχή θα γίνει μετά το οριστικό τέλος του πολέμου. (μονάδες 4)

Όμως αυτές οι προσδοκίες τους λίγο καιρό αργότερα διαψεύδονται, καθώς οι Τριάκοντα τύραννοι γρήγορα αθετούν τη δέσμευσή τους και αρχίζουν να αυθαιρετούν. Γίνεται πια φανερό ότι το μόνο που τους απασχολεί είναι να εδραιωθούν στην εξουσία με κάθε τρόπο. Για αυτό καταφεύγουν στη βοήθεια των Λακεδαιμονίων φτάνοντας σε έσχατο σημείο υποτέλειας και προδοσίας, επιδιώκοντας έτσι να επιδοκιμάζονται οι πράξεις τους με τη δύναμη των όπλων. Η δύναμη και η αυτοπεποίθησή τους φτάνει στα όρια της αλαζονείας. Αρχίζουν τις διώξεις, τις εκκαθαρίσεις, χωρίς διακρίσεις, όλων των πολιτικών αντιπάλων τους και τους θανατώνουν, χωρίς δίκη (αυτός πάλι τους έδινε στρατιώτες... πολλούς συμπαραστάτες). Για τους Αθηναίους, λοιπόν, μετά τη συνθηκολόγηση δεν ακολούθησε η ειρήνη, όπως νόμισαν, αλλά μια περίοδος βίας και τρομοκρατίας. (μονάδες 6)

5. 1-α, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α
6. α. κινδύνω, τεῖχος, θαλάττας, πρεσβευτήν, τινός (του)
β. γεγένηται, πεποίηται, νενόμικε, εἶρηκε, πέπεισται
7. α. Λακεδαιμόνιοι, τοὺς Ἀθηναίους, πείθεσθαι, τινων, δέχεσθαι
β. μὴ ἄπρακτοι ἤκοιεν: δευτερεύουσα (ονοματική) ενδοιαστική πρόταση (μονάδες 2), εισάγεται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο μὴ για να δηλώσει φόβο για κάτι ανεπιθύμητο και λειτουργεί ως αντικείμενο στη μετοχή φοβούμενοι (μονάδες 3).
8. α-Σ, β-Σ, γ-Λ, δ-Λ, ε-Σ

8ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.3. §50-51

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὡς δ' εἰπὼν [ὁ Θηραμένης] ταῦτα ἐπαύσατο καὶ ἡ βουλή δῆλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθουρηθήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἠγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τούς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις. Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν· «Ἐγὼ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὃς ἂν ὀρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὗ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερώς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίου εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἐγὼ, ὦ βουλή, ... ἡμεῖς θανατοῦμεν».
Μονάδες 30
2. Ποιον ρόλο διεκδικεῖ για τον εαυτό του ο Κριτίας σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο και σε ποιον βαθμό οι πράξεις του ανταποκρίνονται σ' αυτόν;
Μονάδες 10
3. Ποια λειτουργία εἶχε ο κατάλογος των Τρισχιλίων στο πλαίσιο του τυραννικού πολιτεύματος και γιατί η διαγραφή του Θηραμένη από αυτόν τον κατάλογο επηρεάζει την έκβαση της δίκης του;
Μονάδες 10
4. Αφού τους έπιασαν όλους μ' αυτό τον τρόπο, πρόσταξαν τον αρχηγό του ιππικού Λυσίμαχο να τους πάρη και να τους παραδώση στους Έντεκα. Την άλλη μέρα συγκέντρωσαν στο Ωδεῖο τους σπλίτες που ήταν γραμμένοι στον κατάλογο, καθώς και τους υπόλοιπους ιππείς, κι ο Κριτίας σηκώθηκε κ' εἶπε: «Το καθεστώς, ἄνδρες, δεν τ' οργανώνουμε μόνο για καλό δικό μας, μα ἄλλο τόσο και για δικό σας. Μια και θάχετε λοιπὸν μερίδιο στις τιμές, πρέπει νάχετε μερίδιο και στους κινδύνους. Για τούτο εἶν' ἀνάγκη να καταδικάσετε τους Ελευσινίους που πιάσαμε, ὥστε νάχετε τις ίδιες ἐλπίδες και τους ίδιους φόβους με μας.» Και τους ἔδειξε ἕνα σημεῖο, λέγοντας να παν ἐκεῖ να

ψηφίσουν ένας-ένας, φανερά. Το μισό Ωδείο ήταν γεμάτο οπλισμένους Λάκωνες φρουρούς· άλλωστε όσοι πολίτες δε σκοτίζονταν παρά μόνο για το συμφέρον τους τάβλεπαν αυτά με καλό μάτι.... Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.4.15-16 [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Ο Ξενοφών και στα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) περιγράφει δύο δίκες: τη δίκη του Θηραμένη και τη δίκη των κατοίκων της Ελευσίνας. Να εντοπίσετε τα κοινά σημεία που δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό «παρωδία δίκης» και στις δύο περιπτώσεις.

Μονάδες 10

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του ρήματος **άναφεύξοιτο**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Μετά την ήττα του το στράτευμα τράπηκε σε άτακτη
- Προς κάθε παρεξήγησης, όλα έγιναν με καλή πρόθεση.
- Η στο αλκοόλ δεν αποτελεί λύση στα προβλήματα που αντιμετωπίζει.
- Δεν πλήρωνε τους φόρους του, γι' αυτό θα κατηγορηθεί για
- Η περιοχή αποτελεί άγριων ζώων και απαγορεύεται το κυνήγι.

Μονάδες 10

6. α. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου στη γενική ενικού: **ταῦτα, προσελθών, ὅς, ἄνδρα, ἡμῖν**. (μονάδες 5)

β. Να μεταφέρετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στο γ' ενικό ευκτικής στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται: **ἐπαύσατο, ἐγένετο, διαλεχθεῖς, ἐκέλευσε, εἶπεν**. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

7. α. Να αναγνωρίσετε το είδος των υπογραμμισμένων μετοχών του κειμένου (μονάδες 5):

ἐπιθορυβήσασα:	είναι
προσελθών:	είναι
τούς ἔχοντας:	είναι
ἐξαπατωμένους:	είναι
τῶν ὄντων:	είναι

β. Να αντιστοιχίσετε καθεμιά από τις δευτερεύουσες προτάσεις της στήλης Α με τα δεδομένα στη στήλη Β. Δύο περιπτώσεις της στήλης Β περισσεύουν. (μονάδες 5)

Α	Β
<p>1. Ως δ' εἰπὼν [ὁ Θηραμένης] ταῦτα ἐπαύσατο</p> <p>2. εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ</p> <p>3. ὅτι ... [ὁ Θηραμένης] ἀναφεύξειτο</p>	<p>Η δευτερεύουσα πρόταση δηλώνει</p> <p>α. κρίση-γνώμη</p> <p>β. αιτία</p> <p>γ. χρόνο</p> <p>δ. προϋπόθεση</p> <p>ε. φόβο</p>

Μονάδες 10

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

Α	Β
1. Ο Ξενοφώντας εξορίστηκε από την Αθήνα	α. επειδή ακολούθησε τον Αγησίλαο στους Δελφούς για τους επινίκιους πανηγυρισμούς μετά τη μάχη στην Κορώνεια.
	β. επειδή απέτυχε να οδηγήσει τους Μύριους πίσω στην πατρίδα μετά τη μάχη στα Κούναξα και τον θάνατο του Κύρου.
2. Ο Ξενοφώντας, μετά την εξορία του από την Αθήνα,	α. κατέφυγε στη Σηστό, από όπου παρακολούθησε το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου.
	β. αποδέχθηκε την «προξενίαν», δηλαδή άδεια διαμονής στη Σπάρτη, που του προσφέρθηκε από τους Σπαρτιάτες.
3. Η προσωπικότητα και οι ιδέες του Ξενοφώντα επηρεάστηκαν από	α. τα ηγετικά προσόντα και την απλότητα της συμπεριφοράς του Αγησίλαου.
	β. την αποφασιστικότητα και τις πράξεις του Λύσανδρου.
4. Τα έργα του Ξενοφώντα χωρίζονται σε	α. πολιτικά, πολεμικά και ιδεολογικά.
	β. ιστορικά, σωκρατικά και διδακτικά.

5. Η συγγραφική προσφορά του Ξενοφώντα αναγνωρίστηκε	α. από τους φιλολόγους της Αλεξανδρινής εποχής (3ος-2ος αι. π.Χ.) που τον κατέτασαν μαζί με τον Ηρόδοτο και τον Θουκυδίδη.
	β. ήδη από τους συγχρόνους του λόγω της απλότητας του ύφους του και της ποικιλίας των θεμάτων του.

Μονάδες 10

8ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος *Ἑλληνικά*, 2.3. §50-51 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. «Πιστεύω, βουλευτές, ότι όταν ένας σωστός ηγέτης βλέπει να ξεγελάνε τους φίλους του έχει χρέος να το εμποδίσει. Αυτό θα κάνω λοιπόν κι εγώ. Άλλωστε αυτοί που στέκονται εκεί πέρα δηλώνουν ότι δεν θα μας επιτρέψουν ν' αφήσουμε ελεύθερο έναν άνθρωπο που βλάπτει ολοφάνερα την ολιγαρχία. Τώρα, σύμφωνα με την καινούργια νομοθεσία κανένας από τους Τρεις Χιλιάδες δεν μπορεί να θανατωθεί χωρίς τη δική σας ψήφο, ενώ οι Τριάκοντα έχουν δικαίωμα να θανατώσουν όσους δεν είναι γραμμένοι στον κατάλογο. Εγώ, λοιπόν», είπε, «διαγράψω αυτόν εδώ τον Θηραμένη από τον κατάλογο, με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και τον καταδικάζουμε εμείς» —πρόσθεσε— «σε θάνατο». (μτφ. Ρ. Ρούφου, Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ, 2012)

B. «Εγώ, βουλευτές, νομίζω ότι έργο/καθήκον του ηγέτη τέτοιου, όπως πρέπει να είναι, είναι εάν αυτός δεν επιτρέπει βλέποντας τους φίλους του να εξαπατώνται. Κι εγώ, λοιπόν, αυτό θα κάνω. Γιατί και αυτοί εδώ που έχουν σταθεί μπροστά στο κιγκλίδωμα λένε ότι δεν θα μας επιτρέψουν, αν αφήσουμε άνδρα που φανερά καταστρέφει την ολιγαρχία. Ορίζεται, βέβαια, στους νέους νόμους να μην θανατώνεται κανείς από όσους περιλαμβάνονται στους τρεις χιλιάδες πολίτες, χωρίς τη δική σας ψήφο, ενώ όσοι είναι εκτός του καταλόγου, να έχουν το δικαίωμα οι Τριάκοντα να τους εκτελούν. Εγώ, λοιπόν, είπε, αυτόν εδώ τον Θηραμένη τον διαγράψω από τον κατάλογο με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και αυτόν, είπε, τον καταδικάζουμε εμείς σε θάνατο». (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

* με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου σσ.

2. Ο Κριτίας κατάλαβε ότι οι βουλευτές/δικαστές θα αθώωναν τον Θηραμένη, καθώς φάνηκαν να επιδοκιμάζουν τα λόγια του (*εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα*). Τρομοκρατημένος στη δευτερολογία του, απευθυνόμενος στους βουλευτές είπε ότι δεν θα αφήσει, ως άξιος ηγέτης, τους δικαστές να αθώωσουν τον Θηραμένη και να εξαπατηθούν (*Ἐγώ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὅς ἂν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη*). Εμφανίζεται σαν να θέλει να προφυλάξει τους δικαστές από τη διάπραξη μιας δικαστικής πλάνης, καθώς παρασύρθηκαν και εξαπατήθηκαν από τον λόγο του Θηραμένη. Δηλώνει απροκάλυπτα ότι διεκδικεί τον τίτλο του ηγέτη στην ομάδα των

Τριάκοντα και αναλαμβάνει ο ίδιος να τους επαναφέρει στον δρόμο της σωφροσύνης. Άλλωστε, όπως δηλώνει, και «οἶδε οἱ ἐφεστηκότες», οι νεαροί με τα εγχειρίδια, λένε ότι δεν θα επιτρέψουν να παρασυρθούν ούτε οι δικαστές ούτε και ο Κριτίας (ἡμῖν). Με έπαρση ανακοινώνει πως είναι χρέος του, ως αδιαφιλονίκητος ηγέτης, να μην επιτρέψει να αθωωθεί ο άνθρωπος που βλάπτει σοβαρά το καθεστώς των Τριάκοντα. Γι' αυτό καταργεί τη μυστική ψηφοφορία και προσκαλεί ένοπλους νεαρούς στον ιερό χώρο της δικαιοσύνης παραβιάζοντας κάθε έννοια ηθικής και δικαίου. Έτσι, είναι προφανές ότι δεν λειτουργεί ως ηγέτης γενικά, αλλά ως αρχηγός ενός τυραννικού καθεστώτος που φροντίζει μόνο για το προσωπικό συμφέρον.

3. Ο «κατάλογος» είχε περιλάβει τρεις χιλιάδες ονόματα πολιτών μόνο, των οπαδών των ολιγαρχικών. Πρόκειται για αφοσιωμένους και έμπιστους στο καθεστώς ένοπλους συνεργάτες στις αυθαιρεσίες τους, με σκοπό να γίνουν εκτελεστικά όργανα των αποφάσεών τους. Αν κάποιος από τους «εντός του καταλόγου» είχε κατηγορηθεί, δίκαια ή άδικα, για ανατρεπτικές ενέργειες, για να καταδικαστεί σε θάνατο έπρεπε να το αποφασίσουν οι πεντακόσιοι βουλευτές. Για τους «εκτός καταλόγου» αποφάσιζαν μόνο οι Τριάκοντα. Τους απλούς πολίτες μπορούσε να τους θανατώσει οποιοσδήποτε από τους Τριάκοντα και τα όργανά τους με την κατηγορία ότι είναι επικίνδυνοι για το καθεστώς. Η απόφαση του Κριτία να διαγράψει το όνομα του Θηραμένη από αυτόν τον κατάλογο (Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπανιν ἡμῖν) πιστοποιεί ότι καταλύεται κάθε έννοια νομιμότητας, αφού οι τύραννοι δεν σέβονται ούτε τις δικές τους αποφάσεις. Η καταδίκη του Θηραμένη είναι πλέον δεδομένη. Ο νόμος για τον Κριτία και τους υπόλοιπους τυράννους δεν είναι δεσμευτικός ούτε στήριγμα και εγγύηση της πολιτικής ζωής αλλά όπλο στην επιβολή της βούλησης των ισχυρών και μέσο τρομοκρατίας. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι οι τύραννοι δεν τηρούν ούτε τους νόμους που ψήφισαν οι ίδιοι. Καταλύεται κάθε έννοια νομιμότητας και ο νόμος γίνεται παιχνίδι ή «εγχειρίδιον» στα χέρια του ισχυρού της στιγμής.
4. Πράγματι και οι δύο δίκες είναι ουσιαστικά μία παρωδία. Στη δίκη του Θηραμένη ειδοποίησαν τους πιο αδίστακτους νεαρούς, («παρακρατικούς»), να είναι εκεί με μαχαίρια κάτω από τη μασχάλη. Τον έχουν ήδη διαβάλει και, όταν μετά την απολογία του οι δικαστές φαίνονται ευνοϊκοί απέναντί του, ο Κριτίας δεν διστάζει να διατάξει τους παρακρατικούς να σταθούν μπροστά τους (ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις). Η ψηφοφορία γίνεται φανερή και ο

Κριτίας δηλώνει πως δεν θα επιτρέψει (απειλή προς τους δικαστές) το ενδεχόμενο αθωωτικής ψήφου, ως ηγέτης που οφείλει να προστατεύσει το πολίτευμα. Δεν εφαρμόζει τον νόμο που ίσχυε, διαγράφει τον Θηραμένη από τον κατάλογο των τρισχιλίων (έγώ οὔν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν) και αποφασίζει την καταδίκη του (*και τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν*).

Αλλά και στη δεύτερη περίπτωση, η σύλληψη των Ελευσίνιων έγινε ύστερα από δολοπλοκία και εξαπάτησή τους με την πρόφαση της απογραφής του πληθυσμού. Επειδή δεν εμπιστεύεται ούτε τους συνεργάτες του ο Κριτίας, ετοιμάζει άλλη μια παρωδία δίκης, για να εξασφαλίσει την Ελευσίνα ως καταφύγιο των Τριάκοντα. Για να μην υπάρξουν «διαρροές ψήφων», εκτός από την (πρωτοφανή) πολυπληθή παρουσία Σπαρτιατών στρατιωτών μέσα στον χώρο του (δήθεν) δικαστηρίου, επιβάλλεται κι εδώ η φανερή ψηφοφορία. Επιπλέον, το γεγονός ότι δικάστηκαν τριακόσιοι άνθρωποι με μια ψηφοφορία, δείχνει ότι παραβιάζεται μία βασική αρχή δικαίου για το αθηναϊκό κράτος σύμφωνα με την οποία δεν εκδίδονται συνολικές αποφάσεις, αλλά για τον κάθε κατηγορούμενο χωριστά. Επιπλέον, η απειλή άσκησης σωματικής (Το μισό Ωδείο ήταν γεμάτο οπλισμένους Λάκωνες φρουρούς) και ψυχολογικής βίας (για τούτο εἶν' ἀνάγκη να καταδικάσετε τους Ελευσινίους που πιάσαμε, ώστε νάχετε τις ίδιες ελπίδες και τους ίδιους φόβους με μας) είναι και σε αυτή τη δίκη απροκάλυπτη. Είναι εμφανές λοιπόν ότι η δίκη του Θηραμένη και η καταδίκη των Ελευσίνιων έχουν κοινά στοιχεία και αποτελούν κομμάτι της προσχεδιασμένης πολιτικής των Τριάκοντα.

[* Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να απαντήσει εντοπίζοντας εξ αρχής τα κοινά σημεία: απειλή άσκησης σωματικής και ψυχολογικής βίας, επιβολή φανερής ψηφοφορίας στους δικαστές, αιφνίδια τροποποίηση του ισχύοντος νόμου, κατασκευή συνενοχής.]

5. φυγή, αποφυγή, καταφυγή, φοροδιαφυγή, καταφύγιο
6. α. τούτου, προσελθόντος, οὔ, ἀνδρός, ἐμοῦ (μου)
β. παύσαιτο, γένοιτο, διαλεχθείη, κελεύσαι (ή κελεύσειεν), εἴποι
7. α.

ἐπιθορυβήσασα:	είναι κατηγορηματική [στο υποκ. ἢ βουλή από το δήλη ἐγένετο]
προσελθών:	είναι χρονική [επιρρ. προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα ἐξῆλθε]

τούς ἔχοντας:	είναι επιθετική [αντικείμενο στο <i>ἐκέλευσε</i>]
ἐξαπατωμένους:	είναι κατηγορηματική [στο αντικ. <i>τούς φίλους</i> της μετοχής <i>ὄρω</i>]
τῶν ὄντων:	είναι επιθετική [ως ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική διαιρετική) στο <i>μηδένα</i>]

β. 1-γ, 2-δ, 3-α, περισσεύουν β και ε.

8. 1-α, 2-β, 3-α, 4-β, 5-α

9ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.4. §18-19

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ταῦτα δ' εἰπὼν [ὁ Θρασύβουλος] καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν [ἂν] τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθείη· «ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μέν», ἔφη, «ἡμεῖς, νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὥς γέ μοι δοκεῖ». Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος ἐκπηδήσας πρῶτος, ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθραπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὄμαλοῦ. Ἀπέθανον δ' ἑνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἰππόμαχος, τῶν δὲ ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα. Καὶ τὰ μὲν ὄπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ταῦτα δ' εἰπὼν ... μέχρι τοῦ ὄμαλοῦ».

Μονάδες 30

2. Το ὄφος με το οποίο απευθύνεται ο μάντης στους δημοκρατικούς χαρακτηρίζεται ως αινιγματικό και προφητικό. Ποιες εκφραστικές επιλογές του Ξενοφώντα επιβεβαιώνουν τον παραπάνω χαρακτηρισμό;

Μονάδες 10

3. Μετά τη μάχη οι δημοκρατικοί «...τὰ μὲν ὄπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν». Πώς θα χαρακτηρίζατε τους δημοκρατικούς από τη συγκεκριμένη ενέργεια;

Μονάδες 10

4. «Κάποτε μας ἐπιαναν την ὥρα που τρώγαμε, την ὥρα που κοιμόμασταν, την ὥρα που ἤμασταν στην Αγορά· ἄλλοι εξοριστήκαμε ὄχι μόνο ἀναίτια, ἀλλὰ δίχως να βρισκόμαστε καν στην πόλη. Γι' αὐτό κ' οι θεοὶ παίρνουν τώρα φανερά το μέρος μας: μέσα στην καλοκαιρία προκαλοῦνε θύελλα την ὥρα που μας συμφέρει· ὅταν κάνουμε ἐπιχείρηση, λίγοι εμεῖς ἐναντίον πολλῶν ἐχθρῶν, θριαμβεύουμε χάρη στην εὐνοιά τους· και να τώρα που μας ἔφεραν σε τοποθεσία ὅπου οι ἐχθροὶ ἔχουν ν' ἀνέβουν ἀνήφορο κ' ἔτσι δεν

μπορούν ούτε δόρατα, ούτε ακόντια να ρίξουν πάνω από τα κεφάλια των μπροστινών τους, ενώ εμείς από ψηλά θα τους φτάνουμε και με δόρατα και μ' ακόντια και με πέτρες και θα χτυπήσουμε πολλούς». **Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.4.§14-15** [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Ο Ξενοφώντας πίστευε ότι οι θεοί παρεμβαίνουν στα έργα των ανθρώπων. Σε ποια σημεία των δύο κειμένων που σας έχουν δοθεί (πρωτότυπο και μεταφρασμένο), επιβεβαιώνεται η παραπάνω αντίληψη του Ξενοφώντα;

Μονάδες 10

5. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **αναγγελία, τραυματίας, ψευδής, πτώση, θνησιμότητα.**

Μονάδες 10

6. α. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις στον άλλο αριθμό, στην ίδια πτώση και στο ίδιο γένος: **μάντις, τις, νίκη, πολεμίοις, πολιτών.** (μονάδες 5)
β. Να μεταφέρετε τα παρακάτω ρήματα στο ίδιο πρόσωπο του ενεστώτα (στην έγκλιση και τη φωνή που βρίσκονται): **παρήγγελλεν, πέσοι, γένηται, ανέλαβον, ένίκων.** (μονάδες 5)

Μονάδες 10

7. α. (...) **ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι:** Να προσδιορίσετε τη βασική συντακτική λειτουργία όλων των ὀρων της παραπάνω πρότασης. (μονάδες 5)
β. **Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος ἐκπηδήσας πρῶτος ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθραπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ένίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ:** Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσετε πέντε (5) επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να προσδιορίσετε την επιρρηματική σχέση που δηλώνουν. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Ο Ξενοφώντας ακολούθησε τον Αγησίλαο	α. μετά το έτος 355 π. Χ.

2. Ο Ξενοφώντας πεθαίνει	β. στη μάχη της Μαντίνειας (362 π. Χ.) εναντίον
3. Το έργο του Ξενοφώντα δεν διαθέτει	των Θηβαίων. γ. στην οργή των θεών.
4. Ο Ξενοφώντας αποδίδει την ήττα των Σπαρτιατών από τους Θηβαίους	δ. στη μάχη της Κορώνειας (394 π. Χ.) εναντίον του ευρύτερου αντισπαρτιατικού συνασπισμού.
5. Η συγγραφή των <i>Ἑλληνικῶν</i> διακρίνεται από	ε. τη διεισδυτικότητα του έργου του Θουκυδίδη. ζ. την περίτεχνη διατύπωση. η. το απλοποιημένο αττικό ιδίωμα.

Μονάδες 10

9ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος *Ἑλληνικά*, 2.4. §18-19 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Αφού τέλειωσε, γύρισε προς το μέρος των εχθρών και περίμενε, επειδή ο μάντης συμβούλευε να μην επιτεθούν προτού σκοτωθεί ή πληγωθεί κάποιος δικός τους. «Ἐπειτα», είπε ο μάντης, «θα τραβήξουμε εμείς μπροστά και σεις, που θα ῥθετε ξοπίσω μας, θα νικήσετε — εγώ όμως νομίζω πως θα σκοτωθώ». Και δεν βγήκε ψεύτης: όταν άδραξαν τ' άρματα, εκείνος μ' ένα πήδημα βρέθηκε πρώτος ανάμεσα στους εχθρούς — λες και τον οδηγούσε κάποιο ριζικό— και σκοτώθηκε. (Είναι θαμμένος στο πέρασμα του Κηφισού.) Οι άλλοι ωστόσο νίκησαν και καταδίωξαν τον εχθρό ως το ίσιωμα. (μτφ. Ρ. Ρούφου, Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ, 2012)

B. Αφού, λοιπόν, είπε αυτά και στράφηκε προς τους εχθρούς, παρέμενε ήρεμος· **γιατί και ο μάντης συμβούλευε** αυτούς να μην επιτίθενται νωρίτερα, προτού **κάποιος από τους δικούς τους** ή σκοτωθεί ή **τραυματιστεί**: «όταν όμως αυτό γίνει, **θα προχωρήσουμε** εμείς **πρώτοι**, είπε, και η νίκη θα συμβεί σε σας που ακολουθείτε, σ' εμένα όμως ο θάνατος, όπως εγώ τουλάχιστον νομίζω». Και δεν **διαψεύστηκε**, αλλά μόλις πήραν στα χέρια τους τα όπλα, αυτός σαν να τον οδηγούσε κάποια μοίρα, αφού **πήδησε ορμητικά προς τα εμπρός** κι **έπεσε πάνω** στους εχθρούς, σκοτώνεται, κι έχει θαφτεί στο πέρασμα του Κηφισού· οι άλλοι, όμως, νίκησαν και καταδίωξαν τους εχθρούς **ως το ίσιωμα**. (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

** με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου*

- 2.** Στο παραπάνω απόσπασμα ο Ξενοφώντας διαφοροποιεί τα εκφραστικά του μέσα, για να αποδώσει τόσο τις συμβουλές του μάντη προς τους δημοκρατικούς όσο και τη μαντική πρόβλεψη για την έκβαση της μάχης. Συγκεκριμένα, ο ιστορικός συνδυάζει πλάγιο και ευθύ λόγο για να αποδώσει την προφητεία του μάντη. Αρχικά, σε πλάγιο λόγο αποδίδονται με το σχήμα της διάζευξης (*ἤ...ἤ*) τα λόγια του μάντη, ο οποίος αναφέρεται σε δύο διαφορετικά ενδεχόμενα. Στη συνέχεια στον ευθύ λόγο, (*ἐπειδὴν μέντοι... ὡς γέ μοι δοκεῖ*) το αινιγματικό ύφος επιβεβαιώνεται από τη χρήση της χρονικοῦποθετικής πρότασης και της αόριστης προϋπόθεσης που τίθεται. Ωστόσο, οι δύο κύριες προτάσεις που ακολουθούν, εκφέρονται με οριστική μέλλοντα παρουσιάζοντας έτσι την προφητεία του μάντη ως πραγματικό γεγονός. Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν διευκρινίζει ποιον ή ποιους εννοεί με την αντωνυμία *ἡμεῖς*. Ἐτσι, οι παραπάνω εκφραστικές επιλογές του

Ξενοφώντα αναδεικνύουν με αμεσότητα τον προφητικό και υπαινικτικό λόγο του ανώνυμου μάντη.

3. Μετά τη μάχη οι δημοκρατικοί πήραν μόνο τα όπλα των νεκρών ολιγαρχικών, αλλά δεν αφαίρεσαν τους χιτώνες τους, επειδή δεν θέλησαν να ατιμάσουν τους αντίπαλους συμπολίτες τους. Σεβόμενοι τους άγραφους νόμους σχετικά με την τύχη των νεκρών πολεμιστών, αποδεικνύουν τη θεοσέβειά τους. Αν και νικητές, δεν παρασύρονται από τη μέθη της νίκης, δεν επιδεικνύουν αλαζονική συμπεριφορά, αλλά διακρίνονται για τον σεβασμό προς τους νεκρούς και την ηθική τους ακεραιότητα. Παρά τις έντονες πολιτικές αντιπαραθέσεις που οδήγησαν σε εμφύλιες συγκρούσεις, εκείνοι με διαλλακτικότητα χιτίζουν τις προϋποθέσεις για την επικείμενη «συμφιλίωση». Με την πράξη τους αυτή αποδεικνύουν το βαθύ δημοκρατικό ήθος τους σε κάθε έκφανση της ανθρώπινης δράσης τους και τιμούν τον τίτλο του δημοκρατικού πολίτη, προτάσσοντας την αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.
4. Η πίστη του Ξενοφώντα στην παρέμβαση των θεών στα ανθρώπινα έργα διαφαίνεται και στα δύο αποσπάσματα. Συγκεκριμένα, στον λόγο του Θρασύβουλου οι θεοί παρουσιάζονται να είναι ευνοϊκοί στους δημοκρατικούς τόσο στο παρελθόν όσο και στην επικείμενη μάχη στον Πειραιά. Ως αποδείξεις αυτής της εύνοιας ο Θρασύβουλος επικαλείται τη μεταβολή των καιρικών συνθηκών (από καλοκαιρία σε κακοκαιρία) και τη θεϊκή συνδρομή στους ολιγάριθμους δημοκρατικούς απέναντι σε πολυάριθμους ολιγαρχικούς. Ακόμη και το γεωγραφικό πλεονέκτημα σε σχέση με τους αντιπάλους αποδίδεται από τον Θρασύβουλο σε θεϊκή μεσολάβηση. (μονάδες 6)
Στη συνέχεια, οι συμβουλές του μάντη πριν από τη μάχη παρουσιάζονται ως αναγκαίες και σεβαστές, αφού ο Θρασύβουλος τις αναμένει ως προφητεία που θα επιβεβαιωθεί. Η συμμόρφωση του Θρασύβουλου στην προφητεία του μάντη επικυρώνει την πίστη ότι οι θεοί είναι με το μέρος των δημοκρατικών. Επιπλέον, η αυτοθυσία του μάντη αποδίδεται από τον Ξενοφώντα σε θεϊκή βούληση με την έννοια του αναπόφευκτου και του μοιραίου (*ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος*). Συνοψίζοντας, η πεποίθηση ότι οι θεοί παρεμβαίνουν στα ανθρώπινα επιβεβαιώνεται τόσο στους λόγους όσο και στις πράξεις των δημοκρατικών. (μονάδες 4)
5. παρήγγελλεν, τρωθείη, ἐψεύσατο, ἔμπεσόν, θάνατος/ἀποθνήσκει /ἀπέθανον
6. α. μάντεις, τινές, νῆκαι, πολεμίω, πολίτου
β. παραγγέλλει, πίπτοι, γίγνηται, ἀναλαμβάνουσι(ν), νικῶσι(ν)

7. α. *παρήγγελλεν*: ρήμα της πρότασης, *ὁ μάντις*: υποκείμενο στο (ρήμα) *παρήγγελλεν*, *αὐτοῖς*: (έμμεσο) αντικείμενο στο (ρήμα) *παρήγγελλεν*, *ἐπιτίθεσθαι*: τελικό απαρέμφατο, (άμεσο) αντικείμενο στο (ρήμα) *παρήγγελλεν*, *πρότερον*: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο (απαρέμφατο) *ἐπιτίθεσθαι*
- β. Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να γράψει πέντε από τα εξής: *ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα*: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, (*ὥσπερ*) *ἀγόμενος*: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή, *ἐκπηδήσας*: επιρρηματική χρονική μετοχή, *πρῶτος*: επιρρηματικό κατηγορούμενο της τάξης/σειράς, *ἐμπεσών*: επιρρηματική χρονική μετοχή, *ἐν τῇ διαβάσει*: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει (στάση σε) τόπο, *μέχρι τοῦ ὄμαλοῦ*: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τόπο (τοπικό ὄριο).
9. 1-δ, 2-α, 3-ε, 4-γ, 5-η

10ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.4. §22-23

ΚΕΙΜΕΝΟ

«Ἐξὸν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, οὗτοι τὸν πάντων αἴσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ ἀνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους παρέχουσιν. Ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔστιν οὐς πολλὰ κατεδακρύσαμεν». Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν τοὺς μεθ' ἑαυτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ ἄστυ. Τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι συνεκάθηντο ἐν τῷ συνεδρίῳ· τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. Ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ χρεῖη καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοὶ τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι οὐδ' ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. Καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἐλέσθαι. Καὶ εἴλοντο δέκα, ἓνα ἀπὸ φυλῆς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἐξὸν δ' ἡμῖν ... ἐν τῷ συνεδρίῳ.»

Μονάδες 30

2. «Ἐξὸν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ ... πολλὰ κατεδακρύσαμεν»: Σε ποια πρόσωπα αναφέρονται οι αντωνυμίες οὗτοι, ὑμεῖς και ἡμεῖς στο συγκεκριμένο απόσπασμα και ποιες σχέσεις έχουν μεταξύ τους σύμφωνα με τα λόγια του κήρυκα Κλεόκριτου;

Μονάδες 10

3. «τῶν δὲ τρισχιλίων... ἀπολλύναι τὴν πόλιν»: Ποιες διαφωνίες προέκυψαν μεταξύ των συνεργατῶν των Τριάκοντα σύμφωνα με την αφήγηση του Ξενοφώντα;

Μονάδες 10

4. Η εκλογή των Τριάντα έγινε αμέσως μετά την κατεδάφιση των Μακρῶν Τειχῶν και των τειχῶν του Πειραιά. Ἐνῶ ὁμως ἐντολή τους ἦταν να συντάξουν ἓνα σύνταγμα που θα ρύθμιζε τον πολιτικό βίο, ὅλο ἀνάβαλλαν τη σύνταξη και τη δημοσίευσή του· στο μεταξύ συγκροτούσαν τη Βουλή και τις ἄλλες αρχές ὅπως ἠθελαν αυτοί. Ἐπειτα ἀρχισαν να συλλαμβάνουν τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρὸ της δημοκρατίας εἶχαν κάνει τη συκοφαντία ἐπάγγελμα και ταλαιπωρούσαν την καλή τάξη, και να τους παραπέμπουν για θανατική καταδίκη. Η Βουλή τους καταδίκασε μ' ευχαρίστηση, και το πράμα δε

δυσαρεστούσε καθόλου όσους ένωσαν πως τίποτα κοινό δεν είχαν μ' αυτούς. Αργότερα ωστόσο άρχισαν να καταστρώνουν σχέδια για να επιβάλουν την ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην πόλη. Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.3. §11-13 [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Να συγκρίνετε την αντίδραση των αρχόντων και των Τριάκοντα, μετά τον λόγο του κήρυκα Κλεόκριτου, με τη συμπεριφορά των Τριάκοντα αμέσως μετά την εκλογή τους, όπως παρουσιάζεται στο μεταφρασμένο απόσπασμα.

Μονάδες 10

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του ρήματος **έδίδασκον**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:
- Ο κύριος Γιάννης Αλεξόπουλος είναι ο νέος του 3ου Δημοτικού σχολείου.
 - Αυτά τα τριάντα χρόνια που υπηρετεί στην εκπαίδευση, απέκτησε μεγάλη πείρα.
 - Ανακοινώθηκε η - εξεταστέα ύλη για όλα τα μαθήματα των Πανελληνίων Εξετάσεων.
 - Έμαθε μόνος του να παίζει κιθάρα και έτσι θεωρείται μουσικός.
 - Οι μύθοι του Αισώπου είναι ιστορίες με ηθικά..... .

Μονάδες 10

6. α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου (μονάδες 5):

ήμῖν: στην ίδια πτώση στον ενικό αριθμό

ἔχθιστον: στη δοτική πτώση ενικού στον συγκριτικό βαθμό

πόλεμον: στη δοτική πτώση στον πληθυντικό αριθμό

ἄρχοντες: στη δοτική πτώση στον ίδιο αριθμό

πόλιν: στη δοτική πτώση στον πληθυντικό αριθμό

β. Στον ακόλουθο πίνακα να αναγνωριστούν από γραμματική άποψη (πρόσωπο, αριθμός, έγκλιση, χρόνος, φωνή) οι εξής ρηματικοί τύποι: **παρέχουσιν, ἔλεγεν, ἀπήγαγον, έπεποιήκεσαν, εἶλοντο**. (μονάδες 5)

ρ. τύπος	πρόσωπο	αριθμός	έγκλιση	χρόνος	φωνή	ρήμα
παρέχουσιν						
ἔλεγεν						
ἀπήγαγον						
ἐπεποιήκεσαν						
εἴλοντο						

Μονάδες 10

7. α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου (μονάδες 5):

οὔτοι: είναι στ

πόλεμον: είναι στ

οἱ τριάκοντα: είναι στ

ταπεινοί: είναι του

ἡδικηκένας: είναι στ

β. Να αναγνωρίσετε το είδος και τη λειτουργία της δευτερεύουσας πρότασης *ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν*. (μονάδες 3) Ποια στοιχεία της πρότασης εκφράζουν την υποκειμενική άποψη/κρίση του ομιλητή; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της.

Α	Β
1. Η εξιστόρηση των γεγονότων του Πελοποννησιακού πολέμου από τον Θουκυδίδη	α. διακόπτεται στο 404 π.Χ. β. διακόπτεται στο 411 π.Χ.
2. Ο Ξενοφώντας	α. συνέγραψε πολλά έργα με μεγάλη ποικιλία θεμάτων. β. συνέγραψε μόνο την ιστορία του Πελοποννησιακού πολέμου.

3. Το έργο του Θουκυδίδη	<p>α. διακρίνεται για την απλότητα του ύφους και την ποικιλία των θεμάτων.</p> <p>β. διακρίνεται για το υψηλό λογοτεχνικό ύφος.</p>
4. Ο Ξενοφώντας	<p>α. έζησε τις περιπέτειες της Αθήνας στα ταραγμένα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου.</p> <p>β. έζησε την παιδική και νεανική του ηλικία κατά τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης.</p>
5. Ο Θουκυδίδης	<p>α. πίστευε πως οι θεοί δεν αφήνουν ατιμώρητη την ασέβεια και τις ανόσιες πράξεις.</p> <p>β. πίστευε πως η λογική αποτελεί τη μόνη σταθερή αξία, στην οποία μπορεί να στηριχθεί ο άνθρωπος.</p>

Μονάδες 10

10ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ξενοφώντος Έλληνικά, 2.4. §22-23 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Εκεί που μπορούσαμε να ζούμε ειρηνικά σαν συμπολίτες, αυτοί μας έριξαν στον πιο απαίσιο, τον πιο ανυπόφορο, τον πιο ανόσιο απ' όλους τους πολέμους — σ' εμφύλιο σπαραγμό! Κι όμως να το ξέρετε καλά, ότι ανάμεσα σ' αυτούς που τώρα δα σκοτώσαμε είναι μερικοί που τους κλαίμε κι εμείς το ίδιο πικρά όσο και σεις!» Έτσι μίλησε ο Κλεόκριτος· καθώς ακούγονταν κι αυτά πάνω σ' όσα άλλα είχαν συμβεί, οι υπόλοιποι ηγέτες των ολιγαρχικών πήραν τους άνδρες τους και τους οδήγησαν πίσω στην πόλη. Την άλλη μέρα οι Τριάκοντα συγκεντρώθηκαν στην αίθουσα των συνεδριάσεων, ταπεινωμένοι κι εγκαταλειμμένοι· (μτφ. Ρ. Ρούφου, Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ, 2012)

B. Κι ενώ είναι δυνατόν σε εμάς να ζούμε ειρηνικά ως πολίτες, αυτοί μας έριξαν στον πιο αισχρό και βλαβερό και ανόσιο και μισητό και σε θεούς και σε ανθρώπους πόλεμο. Αλλά, όμως, να ξέρετε καλά ότι και από όσους σκοτώσαμε τώρα όχι μόνο εσείς, αλλά κι εμείς **μερικούς** τους θρηνήσαμε με πολλά δάκρυα». Αυτός τέτοια έλεγε· οι υπόλοιποι αρχηγοί (των ολιγαρχικών) και επειδή οι δικοί τους **άκουαν επίσης** αυτά, **αυτούς που ήταν μαζί τους**, τους **οδήγησαν ξανά** στην πόλη. Την επόμενη ημέρα οι Τριάκοντα πολύ ταπεινωμένοι κι απομονωμένοι κάθονταν στην **αίθουσα των συνεδριάσεων**· (μτφ. Επιστημονικής Ομάδας)

** με έντονη γραφή οι προτεινόμενες νεοελληνικές αποδόσεις στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου*

2. Η δεικτική αντωνυμία *οὗτοι* αναφέρεται στους Τριάκοντα που προκάλεσαν εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των Αθηναίων. Διαίρεσαν τους Αθηναίους σε δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα, τους υποστηρικτές/οπαδούς του τυραννικού καθεστώτος και τους αντιπάλους του καθεστώτος/δημοκρατικούς, που συγκρούστηκαν μεταξύ τους με φοβερό, ανόσιο και αποκρουστικό τρόπο. (μονάδες 4)

Ωστόσο, οι δύο αντιμαχόμενες μερίδες, που εννοούνται με τις προσωπικές αντωνυμίες *ὕμεῖς* και *ἡμεῖς* έχουν την επίγνωση των κοινών χαρακτηριστικών που τους ενώνουν. Δημοκρατικοί και οπαδοί των Τριάκοντα ανήκουν στην ίδια πόλη και τους ενώνουν πολύ περισσότερα από αυτά που τους χωρίζουν. Έτσι, όλοι τους θρήνησαν για τους νεκρούς των πρόσφατων συγκρούσεων. (μονάδες 6)

3. Οι Τρισχίλιοι (τρεις χιλιάδες) διασπάστηκαν σε δύο ομάδες με διαφορετικές πλέον απόψεις. Αφενός είναι όσοι κατά τη διάρκεια της Τυραννίας άσκησαν βία και επειδή φοβούνταν, ήθελαν να μην υποχωρήσουν. Νιώθουν ότι απειλούνται και προσπαθούν με τη βία να κρατηθούν στην εξουσία. Είναι οι αμετανόητοι που δεν αντιλαμβάνονται ότι πλέον η πολιτική κατάσταση έχει αλλάξει. Αφετέρου υπάρχουν και όσοι πίστευαν ότι οι ίδιοι δεν είχαν αδικήσει κανέναν, και προσπαθούσαν να πείσουν και τους άλλους ότι δεν πρέπει να υπακούν πλέον στους Τριάκοντα και ότι πρέπει να τελειώσει η εμφύλια αντιπαράθεση. Είναι αυτοί που αντιλαμβάνονται πως πλέον τα γεγονότα οδηγούν σε μία νέα πολιτική κατάσταση και θέλουν να διαχωρίσουν τη θέση τους από τους φανατικούς οπαδούς του καθεστώτος των Τριάκοντα.
4. Όσοι ηγέτες των ολιγαρχικών είχαν απομείνει, αφού άκουσαν τα λόγια του Κλεόκριτου αποχώρησαν προς την Αθήνα μαζί με όσους στρατιώτες τους ακολουθούσαν. Φαίνεται ότι ο εμφύλιος τελείωνε με την επικράτηση των δημοκρατικών, κάτι που επηρέαζε καθοριστικά την ψυχολογία και τη συμπεριφορά τους. Την επόμενη μέρα οι Τριάκοντα εμφανίστηκαν πολύ ταπεινωμένοι και απομονωμένοι από όλους. Η εικόνα έρχεται σε αντίθεση με την αλαζονική συμπεριφορά των Τριάκοντα στην αρχή της Τυραννίας, όταν ασκούσαν την εξουσία με την ορμή εκείνων που είχαν τη σπαρτιατική υποστήριξη και θεωρούσαν ότι θα ήταν παντοδύναμοι. Τότε, αναίρεσαν τις υποσχέσεις τους για τη θέσπιση γραπτού συντάγματος, με αποτέλεσμα να επιβάλλουν την κυριαρχία τους κατά τη βούλησή τους. Η πρακτική αυτή τους έδινε την εξουσία να κυβερνούν κατά το προσωπικό συμφέρον τους και να εκδικούνται όσους θεωρούσαν εχθρούς τους. Η ισχύς τους συσπείρωνε και τους βουλευτές, και έτσι εδραιωνόταν η Τυραννία και η ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην Αθήνα.
5. δάσκαλος, διδακτική, διδακτέα, αυτοδίδακτος, διδάγματα
6. α. έμοί, (τῷ) ἔχθιονι, (τοῖς) πολέμοις, (τοῖς) ἄρχουσι(ν), (ταῖς) πόλεσι(ν).
β.

ρ. τύπος	πρόσωπο	αριθμός	έγκλιση	χρόνος	φωνή	ρήμα
παρέχουσιν	τρίτο	πληθ.	οριστική	ενεστώτας	ενεργ.	παρέχω
ἔλεγεν	τρίτο	ενικός	οριστική	παρατατικός	ενεργ.	λέγω

<i>ἀπήγαγον</i>	τρίτο	πληθ.	οριστική	αόριστος β΄	ενεργ.	<i>ἀπάγω</i>
<i>ἐπεποιήκεσαν</i>	τρίτο	πληθ.	οριστική	υπερσυντέλικος	ενεργ.	<i>ποιῶ</i>
<i>εἴλοντο</i>	τρίτο	πληθ.	οριστική	αόριστος β΄	μέση	<i>αἴρω</i>

7. α.

οὔτοι: είναι υποκείμενο στο (ρήμα) *παρέχουσιν*

πόλεμον: είναι (άμεσο) αντικείμενο στο (ρήμα) *παρέχουσιν*

οἱ τριάκοντα: είναι υποκείμενο στο (ρήμα) *συνεκάθηντο*

ταπεινοί: είναι επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου

ἡδίκηκέναι: είναι (ειδικό απαρέμφατο) αντικείμενο στο (ρήμα) *ἐπίστευον*

β. *ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν*: δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση, αντικείμενο στο ρήμα *ἀνελογίζοντο* και (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *ἐδίδασκον*. (μονάδες 3) Ο ειδικός σύνδεσμος *ὡς και η ευκτική του πλαγίου λόγου δέοιντο* εκφράζουν την υποκειμενική άποψη/κρίση του ομιλητή. (μονάδες 2)

8. 1-β, 2-α, 3-β, 4-α, 5-β

ΤΘΔΔ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΑΕΓΓ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ - ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΛ